

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, decz. 20.

A váradi beszámoló.

Hosszu politikai pályája alatt sokszor tartott Tisza nevezetes politikai beszédeket, akárhányszor a külföld is nagy és indokolt érdeklődéssel várta nyilatkozatait, de a magyar politikai világ még alig várta oly érdeklődéssel beszédét mint ma.

Két héttel ezelőtt benyújtotta a szabadelvűpárt ülésén hirhelt javaslatát, melynek segítségével az obstructióból származó veszedelmek között fenn akarta tartani az alkotmányosság látszatát s megmenteni pártjának uralmát.

A javaslat még csak a Lloydbeli klub határozata, még nem került a parlament színe elé s máris parlamenti fejtelenséget, pártbomlást és kabinetválságot okozott.

Tisza, aki ma ünnepélyesen elismerte javaslatának apaságát, szükségét érezte, hogy annak védelmére keljen. Ide jött Váradra, ahol egy hónappal ezelőtt terét elárulta.

Javaslatának védelmére nem sok új érvet hozott fel Tisza. Csak két vádra terjeszkedett ki.

Arra a vádra, hogy javaslata felelősségnélküli feltétlen hatalmat ad az absolutistikus kormányzatra, — azt feleli Tisza, hogy csak annyira ad felhatalmazást mint az indemnitási és hivatkozik Bánffy kijelentésére, hogy a kormány vállalja az alkotmányos és jogi felelősséget.

De eltekintve attól, hogy az indemnitásban nincs szó a kiegyezésről és hogy

nem félve, hanem csak 4 hónapra szól, — ha csak annyi felhatalmazást ad, mint amaz, mi szükség volt akkor erre, mikor már októberben be lett terjesztve az indemnitási? És ha a kormány vállalja a teljes felelősséget, miért nem nyújtotta azt be a kormány elnöke?

A másik vádra, hogy ez csak klubhatározat, az a felelete, hogy hát az egyesült ellenzék felirata nem klubhatározat-e? Igenis az, de annak nem is tulajdonít az ellenzék — törvényerőt, melynek alapján kormányozni lehessen.

A beszéd többi része — az ellenzék, különösen a néppárt megróvását leszámítva — a parlamenti szólásszabadság megrendszabályozásával és a válság megoldásával foglalkozik. Mindkettőről ugyanazt mondja, amit fia István gróf tegnap a parlamentben mondott. Mindkettő valószínűvé teszi, hogy komoly szándéka a kormánynak a hárszabályok szigorítása vagy legalább szigorubb kezelése. És amint tegnap Tisza István gróf visszautasította az Apponyi által nyújtott békejobbot, apja sem akar tudni a kompromisszumról, mely szerinte a többség abdicálása lenne.

A megoldásra vonatkozólag őszintén beismerte Tisza: »biztos kivezető utra vagy megnyugtatóra mutatni képes nem voltam.«

Ez bizony szomorú való, mert másoktól még kevésbé várhatja az ország. S így nincs kilátás másra, mint áldatlan, ádáz küzdelemre.

* * *

Az érdekes beszámolóról tudósításunk a következő:

Előkészületek.

Előre is megjegyezzük, hogy eltérőleg a beszámoló tudósításoknál szokásos célzatoságtól, tollunkat a szigorú tárgyilagosság vezeti.

Sokan jöttek el meghallgatni Tisza Kálmánnak, Nagyvárad város nagy multu képviselőjének beszámolóját a »Sas« szálloda nagytermébe, melyben ez alkalommal egyedüli változás volt az a deszka pódium, mely szőnyegekkel letakarva és székekkel megrakva a terem háttérében emelkedett; meg, hogy a kopott piros ülések, melyek más alkalommal a falak mellett húzódnak meg, ez alkalomra szintén fel voltak forgatva s az előteremben babyloni sütétségben botorkált be a tisztelt választó polgár.

A rendőrség kiküldöttei és Bertsey György fürkésző szemei azonban még így is az emberi szivek és vesékig hatottak, vagyis az előteremben kiválasztották azokat, akik a nyugodalmass hallgatóság közé tartoznak. Az ifjuság közül például a könnyen lelkésedőket kint rekesztették.

Hogy elejét vegyünk a hallgatóság számára vonatkozó mindenféle súlyokvetéseknek tudósítónk az ajtók mellett állva összeszámálta a bejövöket, akiknek száma a választók negyedrészt sem teszi ki.

A karzatra elővigyázatból csak női közönséget engedtek fel s itt volt sem több sem kevesebb mint 21 hölgy, kik az egész beszámoló alatt rendületlenül kitartottak.

Valami ellentűntetés nem is volt az egész beszámoló beszéd alatt, csak egy közbeszólás esett meg, melyet siettek is azonnal letorkolni. Valaki ugyanis a beszámoló ezen mondatánál:

— Hát van ebben valami — tisztelt választópolgárok — harsányon közbekiáltotta:
— Van!

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A bicskási gőzfürdő.

Irta: Ifj. Márkus János.

Bicskás mező-város, rohamosan fejlődik és halad s ha ez sokáig így fog tartani, nagyon hamar megközelíti a nagy város elnevezést.

Eltekintve azon fontos körülménytől, hogy két borbély művész műterme konkurál egymással, eltekintve a város büszkeségétől, mely nem más mint a Vakari Miska szerkesztése alatt megjelenő »Bicskási Flóta« című szépirodalmi, társadalmi és közgazdasági hetilap, haladását és nagyvárosi jellegét leginkább gőzfürdője, a »Bicskás-vidéki gőzfürdő« igazolja. Társadalmi uton, részvénytársasági alapon lett létesítve az intelligenciája által. Alig félve még, hogy megkezdte működését, és a Bicskási gőzfürdő már is találkozó hely lett a vidék nadrágot viselő halandóinak.

Ha vasárnap délutánonként a környékbeli jegyzőket, bérloket vagy birtokosokat keresed, — bizonyára azzal a felvilágosítással fog szolgálni a familia, hogy — elmenthet fürdőre. Ugy gondolkozunk, hogy ha más elmehet Koritniczára, Mehádiára vagy Marienbadba, mért ne mehetnének ők is fürdőzni, — legalább Bicskásra. És mondjuk meg az igazat, hogy ezeknek a jó uraknak van egy kis igazuk.

De térjünk a gőzfürdőre. A kecskerágó-utcában tündöklő aranyos felirásával, éppen

átalellenben Peneczilus Gyuri járásbírósi végrehajtó otthonával. (Ha járt ön t. olvasó Bicskásan, bizonyára ismerni fogja Peneczilus György családi kuriáját.) Aki látott már egy valóban modern s a kor igényeinek megfelelő gőzfürdőt, az elképzelheti, hogy a bicskási milyen lehetett, tágas tükör-fürdője, erdeivel különös figyelmet, már csak ezért is, mert e hely Bicskás. Valóságos második kaszinójává nőtte ki magát, sőt mi több, e helyről indultak ki a város életére és jövő haladására nézve igen nagy befolyással levő fontos kérdések, tervek s. t. b.

Oly látogatott lett ezen fürdő, hogy ha vasárnaponként benézett az ember, — a nagy tükörfürdő felületén egyre-másra legalább tizenöt — hisz kopasz és kevésbé kopasz, üres és kevésbé üres koponyát látott bugyborékolni. A többek között ott láthattuk Tüdős Venczel járásbíró urat, Vakari Miska hírlapíró, Peneczilus Gyuri végrehajtót, Perge Muki főjegyzőt, Khónt az árendást, Agaras Dénes földbirtokost stb. Ott kuruttyoltak valamennyien a jó meleg részvénytársasági vízben, míg néhány ur a gőzben terpeszkedett ki kéjjesen.

Vakari a hírlapíró folyton figyelt s ha Tüdős járásbíró ur tyukszemének sajogni méltóztatott, megírta lapjában, hogy ez a hét esős lesz. Ha Agaras orozimpája ideges mozdulatokat tett, megírta, hogy a buza árfolyama hanyatlott, de ha Kohn szeme gunyosan sandított a poczakos Agaras felé, mindjárt utána tette, hogy a hét vége fele ismét felszökik az

árfolyam, tehát nem kell búsulni. A jegyző ur meg folyton dicsekedett, hogy mennyi adót szedett be és hogy mi fog legközelebb történni a vármegyén. Így aztán a Vakari részéről valószínű sajtó-iroda lett a gőzfürdőből, hol pompás híreket lehetett szerezni Bicskás város társadalmi organuma, a »Bicskási Flóta« számára.

Csak ámult a publikum mindig, hogy miféle kitűnő értesülései vannak e lapnak, — pláne az időjósításai, azok mindig beváltak kivétel nélkül. Meg is jegyezte egyszer a járásbíró ur:

— Nagy tudós ecsém uram! Még nagyon fel viheti!

Vakari meg hajlongott, szerénykedett s egyszer jó kedve kerékedett és elmesélte a fürdőző publikumnak, hogy miként szerzi ő az értesüléseit. Kitűnő ötlete valószínű extazisba hozta az egész társaságot, Agaras meg olyan kacagásban tört ki, hogy majd belefult a meleg vízbe. Szerencsére Peneczilus Gyuri nagy hir elen ütött vagy hármat a tarkójára, mire aztán a földes ur lecsilapodott valamennyire. De egész délelőtt vakogott, valahányszor Vakari arcára nézett s eszébe jutott az érdekes hírszerzési forrás.

A szerkesztő ur vesztét ez a nyilatkozat okozta. Ugyanis a »Bicskási Flóta« heti mellékletében, a »Bicskási kordován csizma« című helyi érdekű éleztalpan erősen kigunyolta a nevető-görcsös Agarast s hozott egy karikatúrát a mint Peneczilus a »jégrehajtó« (ezért meg a végrehajtó ur aprehendált.) iszonyu

Persze hogy *nem* volt s a közbekialtás csak egy félreértett hosszú körmondattól származott. Egyébként a közbekialtásokban semmi féle diszonancia sem fordult elő.

A teremben a következőket sikerült följegyeznünk: dr. *Beóthy* László főispán, *Aidinger* János, *Fischer* Sándor, *Solymossy* Lajos báró, *Capdebó* Ferencz, *Krisstóffy* József, *Telegdy* József, *Benke* Gyula, *Rosenberg* Gyula, *Szily* Pongrácz, *Purgly* Sándor, *Domahidy* Viktor, *Maggary-Kóssa* Géza, *Gyúrfás* Endre, *Werner* Gyula dr., *Papp* Géza, *Egyedy* Arthur, *Beóthy* Aldzsi, *Dániel* Gábor, *Pinkovits* József, *Szemere* Attila, *Órley* Kálmán, *Goldis* József országgyűlési képviselők.

Auricht Mór, dr. *Adorján* Ármán, *Arany* Sándor, *Auspitz* Adolf, dr. *Bulyovszky* József, *Bartha* Ferencz, dr. *Baróthy* Akos, *Berger* Dániel dr. *Bozóky* Alajos, *Bozóky* Béla, *Bertsey* György, *Balázsházy* Iván, *Balogh* Elemér, dr. *Beóthy* Pál, *Baranyi* Gábor (*Vedre-Abrány*), *Bordé* Ferencz, *Balogh* Döme, *Busch* Dávid, *Beezkay* Arthur, *Bottó* Ferencz, dr. *Bartha* Béla, *Gziffra* Gerő, *Cziffra* Kálmán dr., *Csathó* László (*Bihar*), *Dús* László, dr. *Dési* Géza, *Deutsch* Hermann, *Ertsey* Géza, *Eszenyi* Sándor, *Farkas* Izidor, dr. *Friedländer* Sámuel, *Fassie* Pál, *Fodor* Gyula dr., *Gyalóky* Lajos, *Guttman* József, dr. *Grósz* Albert, *Gábel* Jakab, *Cyémánt* Jenő, dr. *Grósz* Menyhért, *Hranyiczky* Károly, *Haris* Mór, *Hegyesi* Márton, *Hegedüs* Géza, *Hollósy* Jenő, *Hillinger* Lipót, *Hlatky* Endre, dr. *Hoványi* Géza, *Janky* József, *Justh* Károly, *Jablonszky* Emil, dr. *Konrád* Márk, dr. *Kálmán* Szidor, *Kunz* Gusztáv, *Kaczián* Károly, ifj. *Kóhn* Sámuel, dr. *Kazay* Kálmán, dr. *Kecske-méti* Lipót, *Keszthelyi* Zoltán, dr. *Kornstein* Lajos, *Kohn* Sámuel, *Kenéz* Sándor, *Lakatos* János, *Lo-vassy* Andor, dr. *Lakatos* Antal, *Ländler* Ferencz, *Laszky* Ármán, *Léderer* Dávid, *Mezey* Mihály, *Markovits* Antal, *Markovits* Károly, *Magyary* Géza dr., *Mertz* Nándor, *Markovits* Samu, *Mihelfi* Adolf, dr. *Márkus* László, dr. *Miskolczy* Ferencz, *Miskolczy* Barna, dr. *Moskovits* József, dr. *Munk* Béla, dr. *Makay* Pál, dr. *Mihelfi* Lajos, *Müller* Salamon, *Nyiry* György, *Nagy* Lajos, *Némethy* Károly, *Olasz* Gyula, dr. *Perczel* Adolf, *Papp* Miklós, *Papp* János, *Pallay* Lajos, *Rutter* Emil, *Rendes* Vilmos, *Rácz* Mihály, dr. *Radó* Ignác, *Reinle* Gyula, *Reismann* Mór, *Rimanóczy* Kálmán, ifj. *Rimanóczy* Kálmán, *Ritoók* Géza dr., *Sal* Ferencz, *Széchenyi* Jenő kanonok, *Száhländer* Károly, *Szunyogh* Péter, *Szunyogh* Szabolcs, *Szunyogh* Lóránd, *Szakó* József, *Szász* Agoston, *Schöpflin* Ágoston, *Sipos* Orbán, *Szemes* Imre, *Stern* Márton, *Schwarz* Ferencz, dr. *Sarkadi* Lajos, *Suciu* János, *Szűts* Dezső, *Sztarill* János, *Szűts* István, *Serdült* Bálint, *Schwartz* Ábrahám,

Sarkadi Ignác, *Schwartz* Antal, *Tamásfalvi* Tury Ignác, gr. *Tisza* Kálmán, *Tabéry* Ármán, *Tóth* Márton, *Tichy* Gyula, ifj. *Tóth* Ferencz, *Ternyey* Antal, *Tassy* Pál, *Ullmann* Izidor, *Wallner* Ödön, *Wohl* Károly, *Váradi* Mór, *Váradi* Manó, *Winkler* Lajos, dr. *Waldmann* Márk, *Vermes* Béla, *Weingärtner* Andor, *Weiszberger* Lipót stb. stb.

Jelen voltak továbbá a helybeli lapok képviselőin kívül dr. *Fabró* Henrik (Bud. Tud.), dr. *Peregriny* János (Orsz. Ért.) gyorsírók és dr. *Schiller* Henrik (Pester Lloyd), *Barta* Manó (Pest. Lloyd), dr. *Rosenberg* Károly (Aradi Közlöny), *Stauber* József (Aradi Közlöny) hírlapírók.

A küldöttség.

Szorongásig volt a terem, mikor *Mezey* Mihály közel 11 órakor az emelvényre lépett és felkérte a megjelent polgárokat, hogy küldöttséget válasszanak, kik *Tisza* Kálmánt meg hívják a beszámolóra. A küldöttségbe *Hlatky* Endre, *Bertsey* György és dr. *Sarkadi* Lajos választottak be, kik csakhamar megérkeztek Nagyvárad város képviselőjével s felsegítették a magas emelvényre.

A küldöttség átadta a meghívásnál *Tisza* Kálmánnak a bizalmi nyilatkozatot.

A megérkezett képviselőt *Hlatky* Endre pártelnök üdvözölte: Ünnepet képez, úgymond, mikor szeretett képviselőnk városunkba jön s ez az ünnepség nagyobb jelentőségűvé válik most, midőn a politikai élet küzdőterén fontos érdekek forognak koczkan.

Beszámoló tartására soha fontosabb időpont nem forgott fenn mint most. Ő nem akar e nagy jelentőségű politikai kérdésekre kiterjeszkedni, ezekről nyilatkozni fog e város nagy-névű képviselője, a kit Nagyvárad város választó polgárainak többsége nevében üdvözöl s felkéri őt a beszámoló megtartására.

Siri csöndben kezdte el beszédét *Tisza* Kálmán alig hallható, reszkető hangon, hívei ott ültek körülötte, a tiszteletére leérkezett 22 orsz. gyűlési képviselő, nagyvárad hívei s sokan a pódium szélére ültek. A beszéd első felében egész tűzbe jött az öreg ur s engedelmet kért, hogy nagykabátját, melyet eddig magán tartott, letegye.

A beszéd egész terjedelmében a következő:

csapásokat mér a nyakcsigolyájára. Tüdős a szopora beszédű járásbíró ur tyukszemét megversben gunyolta ki, mire meg Tüdős jegyezte meg:

— Nem baj kirem! Kéne még neki az én tyukszemem!

Az egész furdó publikum fellázadt az átkozott szerkesztő ellen s elhatározták, hogy tévutra vezetik ezentul. A járásbíró, ha fáj a tyukszeme azt mondta nem fáj. Agaras nem mozgatta az orra czimpáját, a jegyző ur meg olyonokat hazudott, mintha legalább is Hári János közös barátunknak lett volna az unokája, Kohn pedig nem sandított félszemmel Agaras felé. Így aztán az ujság olyan Falb féle dolgokat közölt, melynek mindig az ellenkezője történt meg és teljesedett be.

Azon a héten, melyre szép időt jósolt Vakari s ennek daczára egész héten esett az eső, megtörtént a szörnyű tragédia. Hát markos atyafi, úgy tíz óra tájban a Höresög-sikátorban galléron csipte a nagyérdemű szerkesztő urat.

— Hát mir tett bolonddá? — szólt az egyik s puff! Oda somott egy füttykössel az oldalbordájára, hogy csak úgy kopogott tőle.

— Csak a fejit, hogy meg ne sántuljon! Dörögte a másik s a Vakari feje bubjára mért egy olyan csapást, mely nem pirulhatott szégyenében a másik előtt.

— Már most mondja az ur mir irta azt, hogy nem fog esni az eső, mikor esett? Vakarit annyira meghatották a megtiszteltetés illetén képen jelei, hogy szólni sem tudott.

— Nem gyűjtöttem fel a szénát oszt, most oda van, — elázott! Olyan lett, mint a paczal,

hogy enné meg az ur. Szólt a másik atyafi s ezzel ott hagyták a könyekig meghatott szerkesztőt.

Az egész környék megtudta az esetet s nyakra-főre küldötték vissza az ujságot az előfizetők. A gőzfürdői eset folytán, úgy látszott, meg fog szünni a bicskási organum, mire olyan büszkék voltak.

Vakari elgondolkozott. A nép csak szellemi táplálékát veszti, míg ő a testit is. Ez az ujság volt a kenyere, s most ott áll a bukás szélén. Elkezdett filozofálni s végül egy kitünő eszme cikizzott át furfangos agyvelőjén »A Bicskási Flóta bukásán fogom megmenteni magamat és a nép szellemi táplálékát«. Szólt s egyet ütött a koponyájára, aztán lakására vándorolt.

Két nap mulva egy konkurens lap jelent meg »Bicskási Hirharang« czimen. Valami Gerőfi Gerő volt alatta olvasható, mint felelős szerkesztő. Ezt a nevet sohasem hallották Bicskásan, de még talán másutt sem. Programjában kifejtette, hogy: »igyekezni fog a sennyenes ellenlap tulkapásait megfékezni, melynek szerkesztője egy elzüllött firma s csodálatos, hogy még per zsup ki nem lett tiltva a város területéről«.

Ugyan ezen nap jelent meg a Bicskási Flóta »is« a »bicskási zsvány-nép« czimű vezércikkkel, melyben a saját esetét tárgyalja. Az előfizetőket elmondja gyáva férgeknek, kik nem tudják őt megérteni, sőt a mint hallja át akarnak pártolni, valami kétes hírű jövevény által megindítandó laphoz. Azzal fejezi be cikkeit, hogy a »bicskási nép igazi bicskás.« Erre a fellázadt nép bevete a szer-

Tisza Kálmán beszámolója.

Tisztelt uraim, szülővárosom érdemes polgárai! Mindenekelőtt fogadják köszönetemet, hogy daczára az alkalmatlan időnek, ily nagy számban megjelenni méltóztattak. (Élénk éljenzés.) Megvallom, kételkedtem, hogy ezen időben kérjem-e, hogy adjanak alkalmat nyilatkozni; de miután láttam, főleg, hogy azok, kik a szólásszabadság és minden szabadság privilegizált védőinek állítják magukat, a szabad szót még a képviselőház termében is alig engedik meg (Ugy van!), szükségesnek tartottam itt, a hol mindenesetre először tartozom eljárásomról beszámolni, tisztelt választóim előtt megjelenni. (Halljuk! Halljuk!)

Mindenekelőtt, mert olvastam régebben, hogy le fogok jönni, hogy magamat mentegessem és hogy csorbát szenvedett prestigemet helyreállítsam, azt akarom mondani, hogy azért nem jöttem le, mert azt tartom, annak, a ki lelkiismerete szerint teszi hazafiai kötelességét, mentegetődzésre nincs ok. (Ugy van! Élénk helyeslés.) A mi pedig prestigemet illeti, volt-e, van-e nekem, nem tudom; csorbát szenvedett-e, ha volt, azt sem tudom, de nem is keresem, mert én gyenge embernek tartom azt, a ki, midőn komoly perczekbe magát valamire el kell határoznia, azt veszi számításba, vajjon az ő tekintélyének, népszerűségének, prestigejének ártalmas lesz-e. (Élénk tetszés és éljenzés.)

Hát tisztelt uraim! Önök tudják, hogy hónapok óta a képviselőházban *semmi komoly ügyet tárgyalni nem lehet*. (Ugy van!) Tudják azt, hogy a néha bevallott, máskor tagadott obstrukciónak minden lehető eszköze felhasználásával a tárgyalások lehetetlenné tettek. Tudják, hetekig folyt a vita csak a felett is, hogy az ország érdekében annyira szükséges idemnití javaslat melyik napra tüzessék napirendre. Tudják, hogy midőn a nyilvánosság hősei, hogy az időt jobban tölthessék, zárt ülésekhez folyamodtak, majd minden felmerülő kevésbbé, vagy inkább fontos körülménynek felfuvasával ismét napokat töltöttek el, melyekben az országnak olyannyira szüksége lett volna, hogy érdekeivel foglalkozhassék a törvényhozása. (Ugy van!)

Igy jutottunk december elejéhez. Ekkor már minden ember kételkedett, hogy vajjon lehet-e az, hogy ujévig legalább is az államháztartás zavartalan megőrzése végett annyira szükséges idemnití-javaslat törvénynyé lehessen, sőt nem csak kételkedett, de talán helyesebben mondom, ha azt mondom, hogy minden ember már kétségbeesett e felől. Ilyen körül-

kesztőség összes ablakait. A »Hirharang« pedig másnap rendkívüli kiadást adott, melyben a fellázadt nép pártjára állott s himnuszt zengett a nép haragjának magasztos megnyilvánulásáról. Vakarit elmondja züllött begyárnak, delerium tremensben szenvedő részeg medvének s ajánlja, hogy kötözzék meg és vigyék be az örültek házába.

Másnap nem volt egyetlen egy előfizetője sem a »Bicskási Flótának«, a »Hirharanghoz« meg csak úgy zudultak be a sok előfizetési-pénzek. Agaras maga őt példányban rendelte meg, a Tüdős három példányban, a városi közgyűlés pedig, a közönség érdekében tanusított ügybuzgalma miatt állandó szubvenziót szavazott meg részére. Erre Vakari másnap rövid értesítést küldött szét, melyben értesítette a publikumot, hogy lapját beszüntette. Kinek ellene valami követelése van, az megtalálja, mert sajnálatára itt kell Bicskásan maradnia, hol egy kis házacskát vett. Végül lehordta bucsuzóul a szentes ellenlap homályos hírű szerkesztőjét, ki mint hallja, már a váci fegyházban is volt. A nép csak nevetett a gyanusításon.

A »Bicskási Hirharang« pedig valósággal virágzásnak indult s a nép legkedvesebb olvasmányja lett. Amit indítványozott a város érdekében: a gyűlés egyhangulag magáévá tette, szóval tekintélyes lappá nőtte ki magát, sejtelmük sem volt róla, hogy az a Gerőfi Gerő tulajdonképpen Vakari Miska, a megboldogult »Bicskási Flóta« szerkesztője.

A gőzfürdőben ismét az igazat mondták, mert az ott lubizkoló Vakari, szerintük, most már egy tehetetlen ember s mitsem törődik a járásbíró ur tyukszemével.

mények között, nagyon komolyan foglalkozva az ügygel, jöttem én arra a gondolatra — és itt ismétlem, *én jöttem rá*, éppen azért a felelősséget viselem is, ha kell (Élénk éljenzés), mert gyenge embernek tartom a ki valamitől azért akar megszökni, mert a felelősséget nem vállalja (Ugy van!); én vállalom. (Élénk tetszés és helyeslés.) Én jöttem arra a gondolatra, hogy keressünk módot, a mely által egyfelől még egyszer figyelmeztetjük a képviselőház minden tagját, hogy ideje volna már legalább az idemnitit törvényerőre emelni engedni, de, ha ez nem sikerül, másfelől constatáljuk azt, hogy nem a képviselőház többségének hibájából következik be, ha bekövetkezik az az állapot, hogy majd *szorosan vett alkotmányos eljárás*on kívül kell az ország legfontosabb érdekeit megmenteni. (Ugy van.) Ez volt főindoka azon törvényjavaslatnak, melyet a többség értekezletin előterjesztettem. Hiszen indokolásait is bemutattam, abból is méltóztatnak arra nézve többeket megítélhetni.

A lex-Tisza védelme.

De azóta, mióta ez történt, mindenféle támadások, vádak emeltek ezen javaslat ellen, én nem terjeszkedhetem most ki mindenre, de a két legfontosabb vádat igenis érinteni akarom. Az egyik az, hogy a javaslat teljes, felelőség nélküli feltétlen hatalmat ad az abszolutisztikus kormányzásra a kormány kezébe; a másik, hogy a képviselőház jogait csorbítja, mert a képviselőházi határozat helyébe egy pártkör határozatát akarja emelni.

Hát, tisztelt uraim, vajjon van-e ezekben a vádokban csak még egy szemernyi igazság is? (Halljuk, Halljuk!) Én azt gondolom és úgy tudom, hogy nincs. Mire ad meghatalmazást? Arra — de hiszen nem is ad meghatalmazást, hanem miben akarja a törvényjavaslat, hogy meghatalmazás adassék? Abban, hogy a kormány az ország, az állam gazdasági ügyeit zavarba jönni ne engedje, de azon korlátok között, melyeket az idemnitiről szóló törvényjavaslat megszab, azoknak fentartását eszközölje. (Helyeslés.) No gondolom, ez nem korlátlan felhatalmazás.

A másik pontja felhatalmazást indítványoz, mire? Nem arra, hogy az Ausztriával a monarchia másik államával folyamatban levő egyezségi tárgyalások alapján valami újat csináljon, hanem csakis arra, hogy az eddigi állapot, a status quo fentartassék addig, míg a törvényhozás másképp nem intézkedik. (Ugy van!)

Tehát ha szorosan vesszük, még azt is lehetne mondani, hogy miután mindenki tudja azt, hogy bárki legyen a kormány, annak nem szabad semmi okon az ország összes viszonyait januárius elsejétől kezdve felfordulni engedni, még azt lehetne mondani, hogy korlátozás van, mert figyelmeztetés van, hogy ezen nagy fontosságnál fogva is, eddig, de nem tovább. (Ugy van! Ugy van!) A felelősséget illetően pedig nem csak a párt egyes tagjai hangsúlyozták, de maga a miniszterelnök elmondta az értekezleten, hogy *ugy az alkotmányos, mint a jogi felelőség természetesen sértetlenül a miniszteriumon marad*, még ha ezen felhatalmazás megadatnék is, s az *indítványozókra* legfőbb egy bizonyos foka az *erkölcsi felelőségnek* háramlik.

De különben ugyan kérem, hát miben fekszik az, hogy egy *klubhatározat* a maga határozatával a törvényhozás, a képviselőház jogait akarja usurpálni, annak körébe vág? Hiszen bocsánatot kérek, ha a világon pártok vannak, ha egy párttag egy indítványt akar be-terjeszteni a törvényhozásnak, hisz azt mindig elő fogja adni abban a klubban, a melynek tagja. (Ugy van.) hogy az a párt tudomást szeressen róla, pártolja, vagy nem pártolja, a mint neki tetszik. (Élénk helyeslés.)

És ugyan kérem, azok az urak, akik most ezért feljajdulnak, sőt vádakat emelnek, olyan hamar elfelejtik, amit ők tettek? Hiszen nem régi dolog, midőn az *ellenzék három árnyalata*, mely bizony elveire nézve különben jó messze áll egymástól, saját konferenciáiban, majd vegyes küldöttek által *megállapított egy feliratot*: és nem egy ember adta be azt sem, hanem, a kiket csak előkaptak, azon három párt embereiből, előfogták és aláírták valamennyi-

vel. (Élénk helyeslés és tetszés.) No de ez szabad, ez egy alkotmánymentő tény, de midőn a többség ugyanezt teszi, az már hazaárulás. (Zajos tetszés.)

De hát uraim most már evvel sem érik be, a vádakkal; most már felhívást intéznek a nemzethez, a mely felhívásban azt mondják: a kormány, a szabadelvűpárt veszélyezteti az ország alkotmányát; nemzet ébredj, mentsd meg ezt az alkotmányt. És hogy ezen felhívásnak nagyobb sikerét remélhessek, még azokon — az általam már jelzett és valóságának meg nem felelő — állításokon kívül belevonnak még egyet a mi ugyanabban a javaslatban egy szóval nem foglaltatik, sem nem érintetik: az ujonczozás kérdését. Gondolom, azt hiszik, ezzel fognak legjobban hatni. Pedig miután az ujonczozási törvény megalkotása nincs első januáriushoz kötve, arról abban a javaslatban ugyan egy betű szó nincs, sőt belemagyarázni is teljesen lehetetlen. (Helyeslés.)

Hát megvalloim uraim, én nem szeretnék erős szavakat használni, nem is fogok; intenciókat gyanúsítani, pedig bármennyire teszik is azzal a párttal, a melyhez tartozom, de talán mondhatnám, főként velem, nem fogok; nem azért, mintha meg nem érdemelnék, de mert azt tartom, méltatlan én hozzám. (Igaz! Ugy van! Élénk tetszés!)

De hát azok az urak igazán nem veszik észre, hogy mennyi kárt okoztak eddig is az országnak? (Ugy van!) Pedig az országnak tekintélye ugy a monarchián belül, mint a külföld előtt, merem mondani, soha sem volt olyan, mint most, midőn a világ szemét reánk mint a magyar-osztrák monarchia biztos alapját képező államra fordították azok, amik a szomszéd Ausztriában, a monarchia másik államában az utóbbi időkben történtek. (Igaz! Ugy van!) Igazán nem veszik észre azt, hogy anyagilag is az által, hogy az összes viszonyok bizonytalanságra jönnek, mennyi kárt okoznak az ország minden kereső munkája után élő polgárának, legyen az földműves, kereskedő, iparos! (Igaz! Ugy van!) és hogy minő kárt okoznak anyagi téren az ország hitelének! Hisz méltóztatnak tudni, Magyarország még nem oly pénzgazdag, hogy a külföldi tőkének támogatására ne szorulna. (Ugy van!) Ezt megkapja olcsón, ha consolidáltak viszonyai; nem kapja meg, ha nem consolidáltak, sőt az eddig ott elhelyezett pénzbeli alapok is kezdenek már visszaszivárogni saját pénzügyeinknek megrontásával. (Igaz! Ugy van!) De ha már erre nem is gondolnak, legalább gondolnak meg azt, hogy ha így folytatják az eljárást és ha az ő, a nemzethez intézett kiáltványuknak itt-ott sikere lenne, minő bajba hoznák azon szegény embereket, a kiket felültettek! (Igaz! Ugy van!) Vajjon, ha az, a mi nem lehet, megtörténne, hogy az sikerre vezetne: ugyan mit csinálnának? Hisz kikből állanak? Három árnyalatból.

A néppárt ellen.

Már most is furcsa az egy kissé, midőn például a szabadelvűség legszélsőbb határán álló negyvennyolcasok szövetkeznek a néppárttal (Igaz! Ugy van!) és szövetkeznek a nemzeti párttal (Igaz! Ugy van!) Mikor a nemzeti párt, a mely azt mondja, hogy a hatvanhetes alapon áll, sőt a közös vámterületnek sem feltétlen ellensége, szövetkezik azokkal, akik ezen alapot lerontani akarják? a kik a vámsorompó felállítását követelik? És a mikor szövetkezik, még kikkel? A néppárttal; holott ők, bár a törvények megalkotásában nem vettek részt, sőt azokat egy részük ellenezte is, mindig azt mondták, hogy ha valami egyszer törvény, azt meg kell tartaniok. Mondom, szövetkeznek a néppárttal, a melyek zászlaján az van: *Ezen törvény nem is törvény, ez alól kibújni szabad és köteleesség!* (Ugy van! Tetszés.)

Ámde, ha sikert aratnának, melyiké lenne a siker? Én azt hiszem, mindenik azt hinné: az övé (Derűtség.), hogy ő az ügyesebb és hogy a többi neki szolgál. (Élénk derűtség és tetszés.) Én azonban azt hiszem, az egyiké sem lenne, a nagy vesztesége pedig a felháborodott viszonyoknak lenne az országé és a nemzeté. (Ugy van! Élénk tetszés.)

Fogadják el az idemnitit.

Én megvalloim — miután ismerem, hogy azok közt az urak közt sok, az értelmiségnek is magas fokan álló ember van — midőn azon — csufosan ugy nevezett — *lex Tiszát* oly kegyetlenül és a valóságnak elhallgatásával vagy a nem való dolgoknak állításával ugy támadják, csak egyet képzelhetek indokolni: ez az az — sez, megvalloim, örömmre szolgál — hogy látják, hogy ha ez beadatik a képviselőháznak — nem azt mondom, hogy tárgyalatik, mert azt soha nem hitte senki, hogy ezt most tárgyalni fogjuk — ha beadatik, hivatalosan dokumentálva lesz a jövőre számára, hogy *kik azok, akik az országra nézve ideiglenes alkotmányon kívüli eljárás szükségét előidézték.* (Igaz! Ugy van!) Pedig ha ők ezt kerülni akarnák, ha ők ezt az állapotot oly annyira elítélik, kezökben van a megoldás kulcsa. (Igaz! Ugy van!) Hiszen — a mi azóta is lehetett volna, de még ma is lehetséges — *fogadják el az idemnitit-törvényjavaslatot!* (Ugy van!) Vagy ne fogadják el, csak engedjék, hogy a többség fogadhassa azt el. (Élénk helyeslés és derűtség.) engedjék, hogy az Ausztriával való kiegyezési dologra nézve tárgyalni lehessen. Ekkor az egésznek vége van és senkinek sem jut eszébe erről még valaha is beszélni közülnk. De hát uraim, ezek az urak inkább szeretnek a szabadelvű párttal szemben honmentők és alkotmánymentők lenni. De valljuk meg az igazat, ez nem nehéz feladat, mert megmenteni a hazát és az alkotmányt, a mikor azt senki sem támadja meg, bizony, nem nagy dolog. (Élénk helyeslés.) És végre is, azután attól, a mibe eljárásukkal, hiszem, nem szándékosan, viszik bele az országot, már az ország népe csak magamagát mentheti meg. (Igaz! Ugy van!)

A parlament megrendszabályozása.

Uraim! Ily viszonyok között, a midőn az obstrukció folyton tart, azt hiszem, nemcsak nem hiba, hanem kötelesség is utána lépni, hogy másutt volt-e obstructio és ha volt, mit csináltak ott a parlamentárizmus megvédésére. (Ugy van! Halljuk!) Én is igyekeztem tehát figyelmemet, talán helyesen, főleg ott is arra fordítani, mint a parlamentárizmus igazi házájára. (Halljuk! Halljuk!) Obstructio volt, csak hogy ez *enyhébb vala, mint a miénk?* mert ott a kisebbségnek nem jutott eszébe, hogy az ország kormányán csak az lehessen, a kinek ottlétében ő is beleegyezik (Derűtség és tetszés); pedig ez a petituma a mai obstrukcionalis törekvésnek. (Ugy van!) És miután ott is volt obstructio, mi történt Angliában? Midőn 1882-ben egy negyvenegy óráig tartó ülés után — mert ott nem ragaszkodnak annyira a negyedfél órához még az obstrukciók sem (Tetszés) — az elnök, a speaker azt mondta, hogy ily viszonyok közt különleges eljárásra van szükség, bezárta a vitát, a törvényjavaslat első felolvasása felett szavaztatott, a melyet el is fogadtak. Másnap harminczhat képviselő ellenszegült az elnök akaratának és ennek az lett az eredménye, hogy *azoknak egyenkint jogát egyidőre felfüggesztették és őket a házból kivezetették.* (Helyeslés.) Ezután folyt a kűzdelem, az *elnöki jogok mindinkább látgittattak*, míg 1886-ban az akkori Salisbury-kormány egy javaslatot tett a házszabályok módosítására, egy külön bizottság választottott annak tárgyalására és a kormány által tett javaslatokhoz csekély módosításokkal az ellenzék vezére, Gladstone, akinek szabadelvűségét senki kétségbe nem vonhatja, hozzájárult; a ház azonban akkor csak a *cloture* fogadta el, a többi módosításokat azonban nem. Ez a cloture abból állott, hogy bármikor, ha az elnök azt látta, hogy már obstructióvá fejlődik a vita, *joga van feltenni a kérdést, hogy már most szavazni kell* s ha erre, hogy szavazni kell, többség volt jelen és ha az angol hatszázötven és néhány képviselő közül kétszáz az elnök javaslatára szavazott, akkor a vita be volt zárva. Azonban ezt még nem találták elégnek, hanem 1888-ban ezt megváltoztatták és azt mondták, hogy minden egyes tag indítványozhatja, mielőtt éjjélkor — mert az ott a rendes ülés vége — az elnök leszáll az elnöki székről, ha az elnök is helyén levőnek látja, hogy a kérdés tételessék fel és ha akkor, mikor az elnök felteszi a

kérdést, egy többség, mely legalább száz tagból áll, az indítványra reá szavaz, a *vita be van zárva* és minden ellenvetés nélkül szavaznak. Ismételem, hogy félre ne értesen, hogy az elnöknek meg van a joga azt mondani, mikor egy tag indítványozza, hogy még ez nincs idején és hogy ez a kisebbség jogainak tulságos korlátozása volna. Ez esetben természetesen elmarad a klotür feletti szavazás. Én, uraim, mindenki tudja, egész életemben *ellensége voltam a klotürnek. Nem kívánom azt ma sem.* Adja Isten, hogy ne legyen rá szükség. De ha mégis odajutnánk és nem más, mint a kisebbség obstrukciója folytán, hogy választani kell a parlamentáris alkotmány, vagy a klotür között: akkor bizony nagyon fontolja meg minden ember, hogy a kettő közül melyiket fogja választani. (Élénk helyeslés.)

Tudom, hogy azért is meg fognak támadni, hogy ezeket elmondottam; még inkább tudom, mert már olvastam is, hogy ha a klotürre nézve indítvány tétetnék, azt fogják mondani, hogy ennek a többség az oka. (Halljuk! Halljuk!) És miért, uraim? Azért, mert azt mondják, ki *kellott volna egyezni az obstruálókkal.* Ez igen szép, sőt én azt tartom, egyes törvényjavaslatoknál, egycs kérdéseknél az ellenzékkel, a mely korlátok között marad tanácskozn., sőt sokszor engedményeket tenni is kell, de uraim, mi az engedmény, a melyet most kívánnak és mi helyeznek érte kilátásba? (Halljuk! Halljuk!) Hisz ez annyit tenne ma, vagy tett volna, mint, hogy *a többség abdicaljon a kisebbség előtt.* (Ugy van) engedje, hogy Magyarországon a parlamentarizmus legsarkalatosabb elveivel ellentétben a kisebbség igazgassa az országot. (Ugy van.) És uraim, hisz Magyarország, nem felejtettük még el, századokon keresztül volt kisebbségi kormány alatt. Akkor a rendi alkotmány ezt meg is engedte. És voltak azok között, a kormányon voltak akkor, ha nem is mindig, de időközönként bizonyosan, nemcsak képzett de hazafias emberek. És mire ment az ország. És mire ment azon 30 év alatt, a mi alatt a parlamenti rendszer mellett a többség uralkodik? (Ugy van. Tetszés.) Tehát ismétlem uraim, én ma is óhajtom, hogy a klotürhöz nyulni ne kelljen; de ha az a keserves perc elérkezik, kérem, gondolja meg mindenki, hogy ha a mi kisebbségben lévő képviselőtársaink tanultak — mert hiszen kitagadhatná, hogy azoktól tanultak — azoktól az uraktól, a bécsi reichsrath-tól. (Ugy van!), a kik annak a tekintélyét tönkretették, talán szabad másnak tanulni Anglia legszabadelvűbb, legnagyobb államférfiától! (Ugy van! Élénk tetszés és helyeslés.)

Nincs biztos megoldás.

Tisztelt uraim! Félek, nem tettem eleget a hozzám fűzött várakozásnak, mert helyzetet rajzoltam, eshetőségre mutattam rá, *de biztos kivétel utra, vagy megnyugtatóra mutatni képes nem valltam.* De uraim, ez nem azt teszi, hogy én azért hazánk és nemzetünk jövője felett kétségbe esném. Nem. Van egy, a miben bízom és ez az, hogy a magyar nemzetnek, azt hiszem nehéz időkben bebizonyított politikai tapintata, judiciuma, józan esze és hazafisága, mely annyiszor megtalálta a mentőt külmegtámadásokkal szemben, meg fogja azt találni ma is, a mi ugyan nehezebb, midőn nem szánt-szándékkal, bizonyosan, de saját megbízott fiai teszik ki a legnagyobb veszedelemnek. (Igaz! Ugy van! Tetszés.) Ez az én bizalmam alapja. De természetesen erre az szükséges, hogy mindenki teljesítse kötelességét, akár támadják érte, akár nem, igyekezzék legjobb tudása szerint felvilágosítani a nemzetet széles ez országban és mindenféle osztály vagy felekezeti különbség nélkül. (Ugy van.)

Én a magam részéről, midőn újra megköszöném, hogy meghallgatni sziveskedtek, csak azt ígérem, hogy a meddig Isten élni enged, azt a mi *meggyőződésem* szerint kötelességem teljesíteni fogom. (Hosszas élénk eljenzés.)

Tisztelt választóim! Önöknek teljes joguk van az általam elmondottak felett a legélesebb kritikát gyakorolni; egyhez nincs senkinek joga s azzal önök bizonyosan élni nem fognak: intencióimat rágalmazni. (Igaz! Ugy van!) Ha az önök ítélete ellenem üt ki, fájni fog, mert ki tagadhatná, hogy minden a nyilvános pályán élő embernek legnagyobb öröme, ha előbb kö-

zelebb álló, majd távolabb álló polgártársai elismerését, jó véleményét bírja. (Ugy van!) De még ezt is el fogom viselni inkább, semhogy ne tegyem azt, a mit lelke sugall. (Hosszantartó élénk tetszés, helyeslés, és taps.)

Beszámoló után.

Riadó taps és éljenzaj hangzott fel a beszámoló beszéd elhangzása után s az öreg generális folyton hajlongott lelkesülő választói előtt.

Az éljenzaj lecsendesülése után ismét *Hlatky* Endre pártelnök állott fel szólásra s általános figyelem között zárta be a következőkkel a beszámolót:

Tisztelt Uraim!

A most elhangzott nagyfontosságú és az egész országra kiterjedő nagy beszéd után nekem kevés mondanivalóm van, de mégis méltóztassanak megengedni, hogy megjegyezzem, miszerint mi előttünk, akik e párt tagjai vagyunk, a mélyen tisztelt ellenzéknek az az állítása, hogy az a javaslat, amely a mi mélyen tisztelt és szeretett képviselőnk most megalkotott, nem foglal magában mást mint hazárulást — nem állhat meg igaznak és mi az ellenzéknek ezen kijelentését kereken visszautasítjuk.

Igen helyesen mondá szeretett képviselőnk, hogy azt az egyet megkövetelheti, hogy legalább intencióit tartsák tisztelőben. Egy hosszú élet alkonyán áll ma ő és egész életében senki sem fog találkozni egy szemernyit sem, amely arra engedne következtetni, hogy egy pillanatra is megszűnt volna hazánk érdekeit, boldogulását és dicsőségét szolgálni.

Az ellenzék oly tételeket állít fel, amelyekkel félre akarja vezetni az országot és annak közvéleményét, de mi, akik beláttunk működésük színterének kuliszáik mögé, egyszerűen visszautasítjuk e hamis tételeket. Az ellenzék ne vádoljon akkor, mikor egyenesen az ő magatartása és viselkedése okozta a bekövetkezett állapotokat. Még egynek a kijelentését méltóztassanak nekem megengedni. Azt hiszem jogom van az egész szabadelvű-párt nevében, de a minapi szabadelvűpárti választmányi ülés határozata folytán párt többségének nevében egész határozottan kijelenteni, hogy a párt a legnagyobb tisztelettel, a legrendíthetlenebb bizalommal viseltetik nagynevű képviselőnk iránt és kéri az ég Urát, hogy a haza üdvére és boldogulására tovább is egészségben, erőben megtartsa.

A gyűlés a legnagyobb rendben, *Tisza* Kálmán éltetésével ért véget.

A vendégek a bankett idejéig megtekintették a várost.

A párt-ebéd.

A Sas szálloda tágas éttermébe gyűltek össze 12 óra után a vendégek s a megyei, váradí szabadelvűpárt előkelőbb tagjai párt-ebédre, hogy itt is kifejezzék még egyszer tiszteletüket s lelkesedésüket *Tisza* Kálmán iránt. A hosszú asztaloknál mintegy 3—400-an foglaltak helyet.

Ott láttuk a többek között a következőket:

Beöthy László dr. főispán, Ritoók Zsigmond, Solymossy Lajos báró, képviselő, Sal Ferencz kir. tanácsos, Pally Lajos, Konrad Márk dr. Szabó József, Schöpflin Ágoston, Bozóky Alajos dr. kir. tan., Száhländer Károly, Papp Miklós.

Balra: Hlatky Endre, Aidinger János, Pinkovits Sándor, Benke Gyula, Domahidi Viktor, Purgly Sándor, Fischer Sándor, Capdebó Ferencz, Magyarai Kóssa Géza, Papp Géza, Rosenberg Gyula, Hoványi Géza, ifj. gróf *Tisza* Kálmán, Márkus László, Szunyogh Péter alispán, Szunyogh Zsigmond, Fráter Barna, Gyalokay Lajos, Örley Kálmán, Beöthy Algernon, dr. Verner Gyula, Kristófi József, Lakatos Antal, dr. Várady Zsigmond, Gibreiner Adolf, Mezey Mihály, Sarkadi Lajos dr., Dési Géza dr., Paczauer József, Berger Dániel, dr. Fássy Lajos, dr. Gyöngyössi István, dr. Komlós József, dr. Bozóky Kálmán, Laendler Ferencz, Ullmann Izidor, Fleischer Gyula dr., Rendes Vilmos, Guttmann József, dr. Perczel Adolf, Osváth Lajos, Szöke András, Baranyi István, Szüts Dezső, Janky József, dr. Wavrek Kálmán, Buseh Dávid, Molnár Lajos, id. Rimánóczy Kálmán, Dus László, Kaczián Károly, dr. Mayer László, Schiller Henrik, Peregriny János, dr. Kazay Kálmán, Radó Ignác, dr. Hajós

Izsó, Nyiry György, dr. Wallner Ödön, Szunyogh Lóránd, Miskolczy Barna, Cziffra Gerő, Müller Samu, Iamón, Reisman Mór, Kunz Gusztáv, ifj. Rimánóczy Kálmán, dr. Cziffra Kálmán, Markovits Herman, Lévy Márton, Beöthy Pál, Tamásfalvi Thury Ignác, Mátray István, Lovassy Andor, Szondi Vilmos, dr. Friedländer Samu, Dus László, Weingärtner Andor, Serdült Bálint, Reinle Gyula, Szabó Ákos, dr. Bodor Károly, Papolezy Ferencz, Gábel Jakab, Beliczey Elek, Beliczey Sándor, T. Thury Ignác, Petrovics Ferencz, Markovits Károly foglaltak helyet.

Frenetikus eljenzés, tapsvihár jelezte mikor *Tisza* Kálmán többek társaságában a terembe lépett és csakhamar felhangzott a konzervatív kormánypárti kortes nótá *Hamza* Miska hegedűjéből:

Olyan kell minékünk,
Ki megáll a lábán
Éljen *Tisza* Kálmán.

Huzta is a Miska amugy igazándiba, hanem egyszerre csak leintették. Kezdődött t. i. a tószta-áradat, mely a politikai helyzet körül forogva semmiképp sem akart megszűnni. A leérkezett képviselők itt szabadnak érezték a tért és itt alaposan kiöntötték szívök érzelmeit, tanuk rá az alábbi tósztok.

A nagy szó áradatban, mely a rendszert válogatott szavakban az egekig magasztalta, nagyon aktuális dolgot mondott dr. *Várady* Zsigmond. *Tiszta erkölcsöket* kívánt a szabadelvű pártnak t. i.

A hivatalos tósztot *Pally* Lajos mondta el.

Városuk értelmes polgárai ismerik, úgy mond, a bűnös könnyelműséggel felidézett parlamenti helyzetet, melyet a legkülönbözőbb elemekből alakult e célra ad hoc egyesült ellenzék, tehát a szabadelvű haladás esküdt ellenségei, néhány duzzogó főúr, és a magyar nemzet józan többsége által a legnagyobb kiábrándító daczára akceptált képzelt államférfi személyes gyűlöletből gondolnak ki. De él bennünk a hit, sőt meggyőződésünk, hogy ha a szabadelvű haladás emberei kitartanak a hazánk egén tornyosult fellegek anélkül fognak szetoszlani, hogy árthatnának; és a nagy taktikával kigondolt, mesterségesen életre állított gravamenből nem marad egyéb emléke és jutalma a szerzőnek, melyet a küzdelemből szákmányként kell haza vinniök, mint a kellemetlen füst, a melyet elillanásában — ha szabad Carlyle szavát idéznem — csak a kénsv fog jelezni.

Ismerjük kiáltványait, de mi a látszattól kiválasztjuk a valót és így tudjuk, hogy nem a kiáltványokban felhalmozott valótlanosságok, hanem az a vétkes könnyelműség, hogy a kisebbség nem hajlik meg a többség akaratának a mely nélkül alkotmányos kormányzás nem képzelhető, idézte elő a bajokat és támadja meg alkotmányunk alapját.

E zürzavarban mint egy fényugár tűnik fel Nagyméltóságod bölcsessége és hazafiságával, melylyel majdnem három évtized óta mindig biztos szemmel jelölte ki az utat, melyen hazánk hajójának, mint egyedül helyes uton kaladni kellett — és megvagyunk arról is győződve, hogy most e válságból is győzelemmel emeli ki a szabadelvűség zászlaját, amely alatt elérjük azt az ideális eredményt, hogy egy *Egységes* tömör igazi demokrata szabadelvű-párt fog működni tovább összhangban vezérével, a kinek vezetése alatt szétört a szabadelvű haladás mindinkább nyomasztó békőit. Élteti végül *Tisza* Kálmánt.

Dr. *Márkus* László: Aggódik a magyar közéletért, mert dekadenciát lát benne. Mintha *Mintha közéletünkben kivesszett volna minden erő.* Nem hiába, mert egyetlen erőssége, a magyar parlamentarizmus forog veszélyben, de ő azon véleményben van, hogy ha ez elvész, úgy a *nemzeti* állam vele együtt vész el. A magyar nemzeti állam ezen egyedüli erősségét: a parlamentarizmust gyöngíti az a párt, mely magát nemzeti pártnak nevezi.

Ebben a parlamentben a szólásszabadság csak az ellenzéknek van fentartva (!) ami csak bizonyítja a szellemi erjedést. A vegy-bontó anyagok azonban kiváltak.

— Ugy van! Ugy van! Éljen!

A szellemi dekadenciának terjedése tehát

meg van akasztva s a szabadelvű pártban s a kormányban nem vezett még a szellemi erő s képesek megvédeni (?) a magyar alkotmányt, ha kell az ellenzék egyesült elemeivel, ha nem, hát ellenük.

Martyromságba menő (nem igen akar menni!) nagy munkájában élteti br. Bánffy Dezső miniszterelnököt.

Hlatky Endre: Uraim! Közel negyedszázada annak, hogy a szabadelvűpárt megalakult. Ezalatt sok viszontagságnak, támadásnak volt kitéve, de mindenkor daczolni tudott, mindenkor visszatudta venni kellő erélyvel a támadásokat. Nehéz idők folytak huszonöt év óta: megkell érnünk, hogy az államháztartás igen súlyos helyzetbe került, de 1875-ben a szabadelvűpárt megalakult s ezen nehéz kérdéssel a kormány szeretett képviselőnk Tisza Kálmán (éljenzés) képes volt megmérkőzni. Mindnyájan emlékszünk arra a nehéz kérdésre, mikor milliókra menő deficizzel küzdöttünk s kétségbeesetten várta az ország, vajjon hova vezet ez a helyzet? Akkor vállalkozott egy férfiú a pénzügyi viszonyok rendezésére, ez a férfiú Tisza Kálmán volt, a mi nagybölcsességű képviselőnk. (Éljenzés.) Országgyűlési beszédében azt mondta, ha azoknak az elveknek, nézeteknek érvényt fognak szerezni, amelyeket ő követ, akkor a nemzet két év alatt megmenekül a deficizzel. Ugy is történt. (Tizenöt év múlva!) Nehéz körülmények közé jutott az ország a boszniai okkupáció idején, az egyházpolitikai küzdelmek napjaiban. Ha vissza tekintünk ezekre az időkre, látjuk, hogy voltak egyes férfiak, kik öngyöngességükből, tán félelemből, ki tudja tán hazafiságból indultak vissza a megkezdett útról, ott hagyták a pártot. Volt eset, hogy a kormány 7—8 szótöbbséggel vitt keresztül nagy terveket. (Ugy van!) Ez a párt, a szabadelvűk pártja természetesen mindenkor szálla az ellenzék szemében, amely azt hiszi, ha a kormánypárt szétröbbsz, a pártalakulásokból ők is kivethetik részüket. (Helyeslés.) Ha ez a párt megsemmisül, helyesen mondta egykor Gyalokay Lajos t. barátom, akkor özönvízhez lesz hasonlatos az ország. De soha nem voltak pillanatok, hogy a pártnak ne sikerült volna visszavonni a támadásokat. Most, hogy látunk embereket kilépni ebből a pártból, azt mondjuk: nem mernek felelősséget vállalni. Elítéli bár az obstrukciót, mégis azoknak engednek diadalt, kik obstrukciós politikájukkal fenyegetik az országot, rossz precedensnek tartják kilépésüket, mégis azt akarják, hogy eljőjön az idő, midőn oly emberekből alakult kisebbség akadályozza meg a többség akaratát, mely romba akarja dönteni az országot. A kik ezt a szabadelvűpártot hazaárulással vádolják, mélyen csalatkoznak. Az a párt, mely 25 esztendőn át megállotta helyét, most is megállja. Van nekünk hál' Istennek szilárd, erős férfiak, akik nem rettennek meg semmitől. Meg van a biztos reményeink, hogy tovább is lobog a szabadelvűpárt zászlója. Ezért a szabadelvűpártért és azokért a férfiakért üríti poharát. Adja Isten, hogy oda vezessenek bennünket, ahová vágyunk. (Lelkes taps és éljenzés.)

Dr. **Friedländer** Sámuel rendíthetetlen híve Tisza Kálmánnak. Mint nagyvárad ember figyelemmel kísérte mindig Tisza Kálmán működését, politikájának összes fázisait. Mikor a kormányon volt, naplója Magyarország történetét foglalja magában. Mikor a kormánytól visszalépett, személy szerint lépett vissza. De mindazonáltal nagy parlamenti események idején folyton bemocskolják őt és a Tisza klikket. Kiváncsi volt megtudni, hogy mi hát ez a Tisza klikk? A »könnyű elemek« elillanása a szabadelvű pártból és megmaradt a pártban a tömör érez és ez a Tisza klikk. Ez az a gárda, mely meghal, de magát meg nem adja. ez a rendületlen szabadelvűség elvét vallja. Üdvözli a köztünk megjelent képviselőket, mint az országgyűlési szabadelvű párt tagjait.

Az arisztokraczia ellen.

Kristóffy József: Mélyen tisztelt Uraim! (Halljuk!) A hazafiúi aggodalom és az államférfiai bölcsesség azon mélyeséges megnyilatkozása után, mely Nagyvárad város országiszerte tisztelt képviselőjének ajkáról hangzott el nekünk, — kik körülötte mint a sas körül az apró madarak röpködünk — alig lehet mon-

dani valónk a jelen pillanatban, mikor lelkünk azon mély benyomások hatása alatt áll, melyeket Tisza Kálmánnak, hazánk nagy fiának szavai keltettek. Midőn Önöket üdvözljük s szíves vendéglátásukat megköszönjük, szót kérünk az önök tisztos társaságában. Az önök nagynevű képviselője oldalán jöttünk mi elide most, hogy a parlament gazdátlan jószágga változott. Önöket kérdezzük meg, kit terhel a felelősség, mert az ország, melyre még imént oly szép jövőt várt, most a politikai anarchia posványába süllyedt. Oda jutottunk, hogy az ország tanácsában törvények helyét anarchiát, szeretet helyét gyűlöletet hirdetnek. Annak, aki sorompóba mer állani elveiért, mérgezett nyilatkat röpítenek a testébe.

Gondolhadják uraim, mennyire aggodalmas a helyzet, ha Tisza Kálmán felölti a harci vértjét s önök közé visszatérve ezüst koszorúval a fején azt kiáltja szózatában: *veszélyben a haza*. Mi, — kik közelebből is szerencsések vagyunk a szavát hallani, jobban megértjük a veszély nagyságát, jobban megértjük, hogy ez a veszély a magyar középosztályt is fenyegeti. Oly elemek akarják kezünkből kicsavarni a zászlót, melyek visszaéltek jogaikkal. (Miféle jogokkal?)

— Arról van szó uraim — folytatja **Kristóffy** — hogy a legfelsőbb tízezer ragadja kezébe a kormányt, hogy az ország visszasüllyedjen a szellemi sötétségbe. (Huh!) Tisza Kálmán mai riadóához önök mondták az első áment, mi pedig szótöbbszük az országba a híret, hogy Váradon az önzetlen, a tiszta hazafiság uralkodik. (Éljen.) Éltetem önöket Nagyvárad szabadelvű polgárait. Isten áldja mindnyájukat családjaikkal egyetemben. (Éljenzés.)

Dr. **Várady** Zsigmond: Minthogy azt parancsolják, hogy szóljak, engedelmeskedem pártomnak és ott fogom folytatni, ahol pártunk vezére elhagyta, a szabadelvű párt egészségére iszik. Szerinte van ereje az erkölcsnek is s az erkölcsstelenségnek is. A kettő között a különbség az, hogy az erkölcsi erő csak ritkán és leginkább a nagy férfiak nyomában képes kifejelni, az erkölcsstelenség pedig inficiál. A politikai életben mindenki kétszeresen iparkodik saját erkölcsi erejét növelni, mert jelenleg ugyanott hatalmasan felburjánzott az erkölcsstelenség. Ezért az erkölcsi erőnek teljesen át kell lengeni a szabadelvűpártot s így azon hitben van, hogy az erkölcsi erő mindenütt fejlődni fog, az erkölcsstelenség pedig nem fog inficiálni. A politikai jóvendülés segítségével behelyezi magát a jövőbe, amikor az erkölcsstelenség teljesen meg fog szünni a politikai életben. Ezért az eszméért, előrejutásért, az igazi demokratikus szabadelvűpárt jóvendőjéért üríti poharát. (Éljenzés.)

Legterjedelmesebben beszélt **Werner** Gyula dr., melylyel egy választókerület is beérte volna.

Werner Gyula dr.: Amennyire toroka és mai egészségi állapota engedi, a hallott nyilatkozatoktól felfrissülve, megtermékenyítve akarja néhány perczre a türelmét igénybe venni. (Halljuk!) Ha látjuk — ugymond — az ország felfordulását, mely a parlamentben keletkezett s melyet az agitáció minden nemével igyekeztek a nemzetbe magába is bevinni, kérdezzük, hogy mi lehet az oka ennek az állapotnak, mely maholnap az apró Balkán államok politikai színvonalára süllyeszti parlamentünket. Az ellenzék is igyekszik magyarázgatni az okot, az ez a magyarázat a józan politika és a közvélemény szemében igen kicsinyes. A képviselőház tegnapi ülésén a nemzetipárt vezére azt hozta föl, hogy a zűrzavart a kormány elmaradt nyilatkozata okozta. Már most kérdelem, uraim nem lesz-e elég idő szembeszállani a tervekkel, ha már ismerik azokat? A másik oknak azt hozzák föl, hogy nem köszön le Bánffy Dezső, felhánytorgatják most a képviselőválasztások után 2 évvel az erőszakoskodásokat. Ugy gondolom, hogy e választásokkal csak a póruljárt jelöltek s a megfogott pártok bajlódnak, de mit törődik velő az ország? (Ugy van!) Hisz ezt már 30 éve vagdossák a kormányok fejéhez. Apponyi ajkáról ugyanily vádak hangzottak el akkor is, midőn Szilágyi Dezső és Csáky gróf ültek a kabinetben. Ilyen vádak minden kormány ellen hangzóttak, az ellen a historiai vak ellen is (Éljenzés.) ki az önök nagynevű képviselője. Róla is

azt mondták, hogy nem tud kormányozni, csak a csürés-csavarás mesterségét értik. Fektethetünk-e súlyt ily körülmények közt az olimpiai magaslatról alázengő ítéletekre. Apponyi Albert elfeledte, hogy 1892-ben mit hirdetett Kassán? Utal ezután a jelenlegi kormány működésére, tényeire, ez a kormány valósította meg — ugymond — azt a programot, mely a nemzeti párt legnagyobb ékessége volt: a katonai javaslatot. 1867 óta áll fönn korona és nemzet közt a harmonia.

A nemzeti párt éppen ennek az ellenkezőjét vágta a Wekerle-kormány szemébe s hát ha az harmonia nem áll fönn, mért vonultak ki Apponyiék egy bizonyos enyhe nyári hajnalon a pályaudvarra? Aztán rátér Apponyi jászberényi levelére, majd így folytatja: Ezek után az obstrukció nem jogosult. Jó volna ha azok a hazafiak, kik az obstrukció fegyverével küzdenek, megszívlelnék egy nagy politikus szavait: »az obstrukciót meg kell nagyon gondolni, mert az veszedelmes fegyver különböző okokból; hogy a kisebbség küzdelmével szemben hogyan fogja föl a korona feladatát. Vakmerő játék az obstrukció, mert alkotmányos jogainkat tesszük kockára.« És Deák szavait is idézte a nagy politikus: a »hazáért mindent, a hazát semmiért.

A liberálisizmus győzelme fog következni ezután.

Emelem poharamat arra a jó viszonyra, mely Tisza Kálmán és választói közt fennáll. Éljen Tisza Kálmán.

Ezután az ősz generális emelkedett föl szólásra.

— Halljuk! halljuk! Éljen! — harsogott a teremben.

Tisza Kálmán:

Tisztelt választó polgárok! (Halljuk! Halljuk!)

Méltóztassanak megengedni, ha visszaélek türelmükkel, hiszen már hosszabb ideig igénybe vettem azt, de a fehér asztalnál is szeretnék önöknek mondani valamit. (Halljuk! halljuk!)

A tisztelt előttem szólókat nem mint engem — a hála, hanem a hazafiság indítja meg, hogy érzelmeiknek kifejezést adjanak s választóim egészségére igyanak. Engem hazaárulónak neveztek a napokban. Sokszor volt alkalmam e vádat hallani. Először 1875-ben hallottam. És most azt óhajtom, hogy Magyarország a mostani hazaárulásától fogva annyit haladjon, mint a mennyit haladt 1875 óta; a midőu hazaáruló először voltam. (Éljenzés! Taps.)

Gábel Jakab Tisza István grótot élteti.

Bulyovszky József dr. jelenlegi állapotát annak a pártnak köszönheti, a szabadelvű pártnak, mely ma is a város ügyeit intézi. De neki okai vannak, hogy ne kövesse a politikát, ezek az okok családiak. Szeretett képviselőnknek is van családja, hova a megtámadtatások ellen menekül. E család őrangyalát, Tisza Kálmánét, a lelkes honleányt élteti.

A bankett 3 óra után ért véget.

Sok hűhó a semmiért.

A nagyvárad rendőrség megtette a magáét e napon, sőt ennél is sokkal többet tett. Az utcákon szokatlan számban czirkáltak a diszbe öltözött rendőrök, kiknek figyelme mindenre kiterjedt ez alkalommal.

Mindazonáltal nem azért volt rend, mert a rendőrség ott volt, hanem az apróbb összekocczanások a rendőrség miatt voltak.

Az ilyen nagy apparatus valóban minden ok nélkül való volt. Sok hű-hó a semmiért.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 20.

Az ülés introdukciója zajos éljenzés, melylyel az ellenzék a lex-Tisza elleni kérvények előterjesztését fogadja.

Madarász József jelenti, hogy Rakovszky napirend előtt szót kér.

Rakovszky arra utal, hogy a kormány azzal vádolja az ellenzéket, hogy lejáratja a parlament méltóságát. Ha ettől félnek, miért nem becsülik a parlamentet annyira, hogy a másfél év óta heverő interpellációkra nem felelnek. A parlament méltóságát alázzák le a 33 inkompatibilitások is. Felhívja Fest Lajost, az összeférhetetlenségi törvény revíziójára kiküldetett bizottság elnökét, hogy jelentse ki, mikor fogja végre a bizottság érdemleges munkáját megkezdeni. Ha a bizottság tovább is aludni fog, kénytelen lesz az összes inkompatibilitást, lex-Tiszát aláíró bankdirektorok neveit felolvasni.

— Csak tessék, kiáltják balról nevetve.

— Majd hallgatni fognak, ha felolvasom. Akkor az egér futását is fogjuk hallani.

A jobb oldal nevet, az ellenzék viharosan helyesel.

Bánffy báró áll fel. Az ellenzék viharos zajjal fogadja.

— Hát Fest Lajos nem beszél! kiáltja Szabó István.

Bánffy az ellenzék viharos zajában beszél, csak néha hallatszik ki egy szava a zajból.

Bánffy azt mondja, hogy míg az elnököt meg nem választják, addig nem lehet a kormánytól nyilatkozatokat, a parlamenttől érdemleges munkát várni.

Egy helyén volt beszéd.

Rakovszky Gedeon szót kér.

Károlyi gróf, ugymond, a Lex-Tisza javaslat tervezőt Luchenihez hasonlította s a királyné elleni aljas merénnyellett vont párhuzamot.

Valaki közbekiáltott: Lukács miniszter nevet.

— Bartha Miklós pedig így szólt: Most megölik az alkotmányt, *azután a királyt*. Ilyent a parlamentben mondani nem szabad. Azt sem teszi fel egy magyar emberről sem, hogy nevezhetne, ha itt a királyné meggyilkolását említik. A korelnök bizonyára nem hallotta ezeket, mert nem hagyhatta volna szó nélkül. Keméli, hogy Bartha mélyen sajnálja szavait. Várjuk meg, míg a Házban megjelenik, bizonyára nyilatkozni fog.

A Ház minden oldalán helyeselnek.

A nap szenzációja.

Csáky Albin áll fel szólásra.

Csáky gróf előbb az ellenzéket aposztrofálja. Az elnökről nem szabad előre pártoskodást feltenni, ezért nem helyesli Kossuth határozati javaslatát. Az első sürgős teendő az elnök választás. Az ellenzéki obstrukciót élesen elítéli, de nem ok arra, hogy a kormány fel akarja emelni a kvótát, mert erre nincs bizonyíték. A kiegyezés ügye is függőben tárgyalás alatt van, tehát ebből se lehet az obstrukciói alapot keresni.

Ezek után a kormánypártokról beszél. Bevallja, hogy már régebben gyakran kelt szívében aggodalom a kormányelnök némely ténye miatt. Így az összeférhetlenségi kérdésnél és utóbb a Desseöffy ügynél.

Az ellenzék viharosan helyesel.

Csáky kijelenti, hogy egyéni aggodalmait az elvi szempontoknak mindig alárendelte. De jött a Tisza Lex. Ezt meg a híres pártértekezlet előtt jóval ismerte s a leghatározottabban kijelentette, hogy elítéli s nem fogja aláírni. De arról, hogy befogják nyujtani, sejtelve sem volt.

— Szemfényvesztés! Szédelőgők! kiáltja az ellenzék.

Csáky osztja Apponyinak a lex-Tiszáról mondott szavait. Miért választották az indemnitit s a törvényjavaslat formáját, ha az csak tüntetés pro foro intem. Erre eddig a pártban nem látott példát, az országgyűlési törvényt pótló párttörvény, az erkölcsi felelősség áthárítása egy pártra s törvény helyett egy párt előzetes határozatának provokálása oly tények szenzációja, melyek törvényhozási felhatalmazás nélkül később fognak bekövetkezni.

Elismeri, hogy a kormány jöhet olyan helyzetbe, hogy törvényhozási felhatalmazás nélkül kell eljárnia, de akkor csak teljes felelőssége mellett járhat el s a törvényhozásnak az ügy elbirálására s a felmentvény megoldá-

sára vagy megtagadására teljes szabadságát kell megtartania. El kell bírálnia, hogy a kormány minden módot megkísérlett a törvényhozási előzetes felhatalmazás igénybevételére s nemment-e túl a korlátokon intézkedéseiben.

A Tisza Kálmán javaslatával végzetes praecedens teremtett meg arra, hogy a törvény mellőztessék megtanítja a kormányt, hogy semmibe se vegye a parlamentben támadó nehézségeket. A helyzet most már annyira kiélesedett, hogy a kibontakozásra más ut nem is kínálkozik, mint a kormány lemondása, vagy inkább, mint a kormányelnök lemondása.

Az ellenzék óriási lelkesedéssel perczekig éljenez és tapsol.

Csáky tudja, hogy sok szemrehányásnak van ő s a pártból kilépett társai kitéve. De két vezérszavuk van, mely csüggedni nem hagyja. Az egyik a szabadelvűség, melytől semmi sem tántoríthatja el, a másik politikai lelkiismeretük tisztasága. Ezek biztosan fogják vezetni ezután is.

Az ellenzéken perczekig nagy lelkesedéssel éljeneznek és tapsolnak. **Csáky** beszéde a ház minden oldalán óriási hatást keltett.

Bánffy báró a teremből kifelé indul, az ellenzék óriás zsbajjal kiáltja utána:

— Mondjon le! Mondjon le! Hazaáruló!

Az első békegalamb.

Hegedüs Sándor beszél most a jobboldalról. Az elnök személye ellen bizalmatlanságot kifejezni már megválasztása előtt nem lehet. A Ház különben is állandóan ellenőrzi az elnök működését s így nem lehet erőszaktól tartani. Perczel különben nem a kormány, hanem a szabadelvű párt jelöltje. Hegedüs a kiegyezési ellenvetésekkel polemizál. Tisza István helyesen fejezte ki a pártnak az 1867. XII. t. vallott felfogását, melyet nem változtathatnak meg. Erről az oldalról súlyos támadásokat intézni a kormány ellen, semmi ok nincs.

A jobb oldal helyesel.

— Ugy van Szőke Pál szerint! kiáltja Förster Ottó.

Hegedüs a többi sérelemről szól. Nem akar ezekkel részletesen foglalkozni.

— Ethisszük! kiáltják balról.

Hegedüs a helyzet magyarozatát a felmerült incidensek felhasználásában látja. A vita rendező bizottság, ez a legújabb parlamenti intézmény, minden incidenset hatalmasan kiaknázott. Tegyük fel, hogy az incidensek hibák voltak a kormány és pártja részéről, de arra senkit sem hatalmaznak fel, hogy 8 napos napirendi vitákat provokáljanak.

— Beszéljen a 3 milliőről! Arról számoljanak el! kiáltják balról.

Hegedüs helyteleníti, hogy két év előtt választási visszaéléseket most részletesen tárgyalnak. Hiszen ugyanazon választások óta már sok üdvös intézkedéseket hozott a parlament az ellenzék közreműködésével. Az ellenzék visszaél az incidensekkel. Ez a bosszu politikája.

Blaskovich Ferencz: Nem fogunk czukrot hinteni.

Ivánka: Az önké a szőszegés politikája.

Hegedüs: A nemzet nem azért küldött ide **Wittmann**: Ne merjenek a nemzetre hivatkozni.

Ivánka: A bankok küldötték Önöket.

Biró Lajos: Bánffy többé nem fog választani.

Hegedüs Sándor: Én nem Bánffy-t védem, hanem a parlamentárizmust védem s jogom van erre, mert ez reám is vád. A lex-Tisza miatt a legsúlyosabb vádakot hozták fel, ki-ki a maga tudása szerint.

— Hol van a vádlott? kiáltják balról.

Hegedüs: A lex-Tiszát a kényszer helyzet egyik folyamánának tartja. A drasztikus vádakkal nem akar foglalkozni.

László Mihály: Ő se hiszi a mit mond.

Hegedüs: Sorra foglalkozik e vádakkal.

Családi politika, hatalmi klikk. Hazaárulók, kiáltja az ellenzék.

Hegedüs sajtáságosnak tartja, hogy még Apponyi is a javaslat benyújtásáról beszél, pedig a javaslat nincs is itt.

Csak próbálják meg ide hozni, — zudul fel az ellenzék.

Hegedüs kijelenti, hogy a szabadelvűpárt

nem akart az országnak törvényt hozni. Ilyen tudatlanságot vagy gonoszságot nem lehet feltelezni.

Polónyi: De hogy nem, sokkal nagyobbat is.

Hegedüs: A lex-Tisza egy indemnitást s kiegyezési provizoriumot tartalmaz. Ha ez a Házban nem nyujtatik be, nem tekinthető egyébnek, mint egy a nemzethez intézett manifestum, mit akar az ellenzék manifestuma.

Ivánka Oszkár: Miért fogdosták erőszakkal az aláírásokat.

Hegedüs Sándor: Itt nem a párt, hanem annak minden egyes tagja morális felelősséget vállalt aláírásával.

Ha tehát a helyzet rendkívülisége folytán előidézte a rendkívüliséget, e tényt alkotmány ellenes vagy törvény ellenes célokra ne lehetesen felhasználni. Végül a pártok hazafiságára apellál, hogy tegyék felre a keserűségeket. (Hosszan tartó zajos éljenezés jobbról).

Ezután Bartha személyes kérdésben szólalt fel, kimagyarázva tegnapi félreértett közbeszólását.

Szünet után **Polónyi** Géza hosszabban foglalkozott **Andrássy** Gyula gróf nyílt levelével s a kormányt erősen támadta. **Bánffy** *nyomorult lökfilkónak* deklarálta. (Szünni nem akaró zaj a jobboldalon.)

Madarász József elnök mérsékletre inti a szónokot.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

- Decz. 21. Biharvármegye közgyűlése.
Decz. 21. A bihari gazd. egyesület ülése d. u. 3 órakor.
Decz. 26. »University extension« a jogakadémia diszertációjában este 5—7-ig.
Decz. 26. Az iparosok színelőadása az Apolló épületben.
Decz. 27. A nyugdíjbizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.
Decz. 27. Az esküdtek kisorsolása.
Január 18. Jogász bál.

* **Biharmegye nagy napja.** Biharmegye törvényhatósági bizottsága ma, szerdán délelőtt tartja rendes évnegyedes közgyűlését. Érdekes mozzanatokban nem lesz hiány. Ünnepelesen megy végbe a vármegye boldogemlékü alispánja néhai **Beöthy** Andor arczképeinek leplezése. Az emlékbeszédet **Orley** Kálmán tartja. — Most töltik be a főügyészi állást, a melyre az egyedüli jelölt dr. **Wallner** Ödön alügyész. Mivel ennek megválasztása kétségtelen, az így megüresedő alügyészi állást is betöltik. Itt azonban előreláthatólag lesz egy kis küzdelem, mivel több pályázónak van pártja. Így **Jancsó** Dezső, **Mártonffy** Bogdán, **Gyöngyössy** István, **Wawrek** Kálmán és **Thury** Kálmán. — Betöltik ugyancsak ezen a közgyűlésen a különböző bizottságokban a jövő évre megüresedő tagsági helyeket.

* **Képviselők elutazása.** A Tisza Kálmán tiszteletére leérkezett mintegy 22 országgyűlési képviselő, tekintettel a politikai fejleményekre, visszautazott gyorsvonattal a fővárosba, kivéve **Orley** Kálmán és **Goldis** János orsz. képviselőket, a kik a mai megyegyűlésen a kormány iránti bizalmi nyilatkozat tárgyában beszélni fognak. A megyegyűlésen jelen lesz Tisza Kálmán is és amint hirlik a bizalmi nyilatkozat tekintetében ő maga is fel fog szólalni.

* **Gr. Majláth** Gusztáv erd. püspök, ki f. hó 13-án érkezett Kolozsvárra, ott ez alkalommal egy teljes hetet tölt, mely időt valóban bámulatra méltó munkaerővel használja ki. Elnökölt a róm. kath. Status igazgató tanácsának közgyűlésén, meglátogatta az orsz. kórházat, hol dr. **Engel** Gábor kórházi igazgató kalauzolás mellett végigjárta az összes betegszobákat, minden beteghez volt vigasztaló szava, buzdítása. A status által fenntartott

fineveldében elhelyezett egyetemi ifjakhoz többször intézett beszédet, naponta gyóntatott. Vasárnap f. hó 18-án a zsufozásig megtelt főtéri templomban tartott magas szárnyalatu, mindenkit magával ragadó prédikációt az advent jelentőségéről, a bűnbánat szentségének szükséges voltáról. Másnap a beszédén fellelkesült intelligens, különösen tán már évek óta nem gyónó férfiak gyónását hallgatta ki. A püspök kolozsvári huzamosabb tartózkodásának legfőbb célja az volt, hogy jelen legyen a kolozsvári róm. kath. ifjuságnak, három napi szent gyakorlatán. A szent gyakorlatokat P. *Tomcsányi* Lajos vezeti. Mindenesetre lélekemelő hatással volt a szent gyakorlatokat tartó ifjuságra azon körülmény, hogy f. hó 19-én a szentbeszédén a tanári karon és ifjuságon kívül megjelentek br. *Jósika* Samu v. b. t. t. volt miniszter, gr. *Korniss* Viktor és dr. *Kuncz* Elek, kir. tankerületi főigazgató. A szent gyakorlatok befejezte után a püspök f. hó 21-én a karácsonyi ünnepekre szekhelyére utazik.

* **A debreczeniek üdvözlése Tiszához.** Tudvalevőleg amint Nagyvárad haladása, fejlődése érdekében vajmi keveset tett Tisz a Kálmán »szeretett« képviselőnk, annál többet köszönhet az ő jóindulatának Debreczen. Ertelhető azért, hogy az ottani szabadelvűpárt intéző bizottsága sietett a nagyváradai beszámoló alkalmából hódolatával a kegyelmes ur elé. Az üdvözlést távirati uton juttatták el Tisz a Kálmánhoz.

* **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter *Virág* Géza nagyváradai pénzügyi fogalmazót a makói pénzügyigazgatóságához kir. pénzügyi segédtitkárrá nevezte ki.

* **Kápolna-megáldás.** A nagyváradai kir. törvényszéki fogház újonnan felszerelt kápolnáját ma d. e. 9 órakor fogja megáldani *Dencs* János tb. kanonok. Új oltárt ő Eminenciája adott a kápolnának, az új helyiség kifestéséről és egyéb szerelvényekről pedig kegyes adakozók gondoskodtak. A megáldás után ugyancsak *Dencs* János esperes fog szent misét mondani, mely alatt *Belezna* Antal székesegyházi karmester fogja harmoniumon kíséreni a fogház lakóinak énekét.

* **A vörös kereszt egyesület védnöksége.** Ő Felsége a vörös kereszt egyesület védnökségét, melyet néh. Erzsébet királyné viselt, úgy Magyarország mint Ausztriában *Stefánia* özv. trónörökösönre ruházta át.

* **Egy filléres aprópénz.** Mind sürűbben és mind tágabb és tágabb körökben hangzik föl a panasz, hogy a közforgalomban egy filléres aprópénz nem található. Számos kereskedő már hónapok óta koronás és filléres számítás szerint állítja ki számláit s újabban már az árjegyzékek is így jelelenek meg. Elképzelhető, hogy ily számítás szerint a páratlan számú fillérek mind gyakrabban fordulnak elő. A kiegyenlítés alkalmával — egyfilléresnek nem lévén — rendszeren a vevő közönség veszít. Közép- és nyugot-Európában sehol sem pazarol a nép ilyen kényszerűségből mint nálunk. Németországban az apró péksütemény ára darabonként 3 fillér. És csodálatos, hogy ámbár Németország gabonája, lisztje tekintélyes részét kevitel utján szerzi, a 3 filléres péksüteményei általában nagyobbak és sok helyütt jobbak is a mieinknél.

* **Összegegett gyermek.** Fugyi-Vásárhelyről írja tudósítónk, hogy ott hétfőn *Kurtán* Ferencz vinczellérnek Mihály nevű 5 éves fiacskája megégett. A kis gyermek egy kis pásztor kunyhóban játszadozott s valószínűleg gyufa is volt játékszereik között, mert a kunyhó kigyulladt, s mielőtt a kis fiu menekülhetett volna, reárohgyott s összegegette. A szülőket ha nem is éppen nagy gondatlanság, de szegény emberknél különben menthető gondatlanság terheli; apja távol munkában, anyja pedig otthon volt többi gyermekeivel elfoglalva.

* **Rend a cselédek között.** A cselédekkel mint mindenütt, Nagyváradon is rengeteg baja van a rendőrségnek. Nem azokról van szó, akik a rendes gazdáknál megbecsültek magukat s jó viseletük, szorgalmuk által nem szolgáltatnak okot a panaszra, hanem azokról, kik csak névleg cselédek, valóban inkább csavarognak és csak hébe-korba állanak be szolgálatba. Különösen sok bajt okoznak a faluból be került cselédek, akik minden igazolvány nélkül jönnek Nagyváradra s itt csavarognak hónapokig, sőt évekig is, a közbiztonság és közérkölc nagy kárára. A rendőrkapitányság most szigoruan intézkedett, hogy jövőre az ilyen minden igazolvány nélküli cselédek kellek ellenőriztessenek, haza tolonczoltassanak. Pontos nyilvántartást fognak vezetni, hogy végre valami rendet hozzanak be a cseléd ügy kezelésénél.

Előre haladt idény miatt legújabb kalapok, férfi, női és gyermek czipők, galocsnik, kesztyűk, harisnyák, nyakkendők, fehérneműk, esőernyők, kötött és szövött áruk s mindennemű divat-különlegességek *Fábr* Testvéreknél (Nagyváradon, Fő-utcza), mélyen leszállított árban szerezhető be, ajándék tárgyak és játékok fél árban.

MULATSÁG.

Jogász-bál. Két évi szünet után ez évben ismét felelevenedik a legelegánsabb és legfényesebb bál: a *Jogász-bál*.

A jogászok az idén nagyon kitesznek magukért, már rendeztek egy táncz és egy felolvasó estélyt, most pedig elhatározták, hogy bált is rendeznek.

Ebben az ügyben tegnap volt az első gyűlés, amelyen megválasztották a tisztikart.

Elnök lett: *Frankó* Endre, alelnökök *Medvigy* Gábor és *Fráter* Pál, háznagy *Bárdos* Ödön, titkár *Miskolczy* Pál, pénztárnok: *Medvigy* István s ellenőr *Prileszky* Pál.

A rendező ívet eddig közel *negyvenen* irták már alá.

A rendezőség a tegnapi gyűlésen megállapította a bál idejét is január 18-ikában.

A bál bizonyára épen fényes lesz, amennyiben arra igen sokan készülnék.

Ez a bál fogja megnyitni a báli szezont.

Előfizetési felhívás.

Néhány nap mulva pályafutásának *ötödik* esztendejébe lép a „*Tiszántúl*”.

Nem nagy idő, de annyit mindenesetre jelent, hogy lapunk ez idő alatt meggyökeresedett, megizmosodott, a közönség támogatása szavának súlyt, tekintélyt szerzett s nem csekély befolyást a társadalom minden rétegében.

Es ezt főleg független, pártoktól, érdekköröktől és klikkektől nem befolyásolt politikájának és annak a magatartásának köszönheti lapunk, hogy személyeskedést nem űzve, szenzációt nem hajhászva, senkit nem sértve iparkodik szolgálni minden téren az ország, a város igazi javát s előmozdítani a társadalom s a polgárság igazi érdekeit.

Ez lesz vezérelvünk a jövőben is. A politikai kérdésekben függetlenül mondjuk ki őszinte véleményünket, melynek iránya a magyar haza boldogulása és szent hitünk igazainak védelme s. t. b.

A társadalmi béke megóvására törekedni mindenkor egyik legnemesebb feladatunk lesz.

Városi ügyekben a város és a polgárok javainak előmozdítására szenteljük munkálkodásunkat.

Közgazdasági ügyekben az agrár-irány hiveinek valljuk magunkat. A kisgazdák, iparosok és munkások jogaiért, érdekeiért készségesen szállunk sikkra.

Fővárosi tudósításunk úgy van szervezve, hogy bármely vidéki lappal bátran kiállja a versenyt. Országgyűlési rovataink bő és tárgyilagos.

Szépirodalmi rovatunkban kiváló gondot fordítunk arra, hogy a jóízű és erkölcs ápolója legyen.

Ajándékokat nem ígérhetünk előfizetőinknek, de ígérünk jó, tartalmas lapot.

Ujévkor belépő előfizetőinknek máától kezdve készségesen küldjük a lapot.

Lapunk egyik legolcsóbb vidéki politikai napilap.

Az előfizetési árak a következők:

Helyben kiadóniv.-ből átvéve:	Helyben háshoz hordva:
Egy évre 8 forint.	Egy évre 10 forint.
Negyed évre 2 forint.	Negyed évre 2 frt 50.

Vidékre:

Egy évre 12 forint.	Negyed évre 3 forint.
---------------------	-----------------------

A „TISZÁNTÚL” szerkesztősége és kiadóhivatala.

EGYESÜLETEK.

Jogász-egyesület. Nagyváradon egy egyesület van alakulóban »Jogász-egyesület« czimen, melynek célja a nagyváradai ügyvédek és bírókat tömöríteni. A szervező bizottság a következő meghívót bocsátotta ki: A Nagyváradon szervezés alatt álló jogász-egyesület ivének aláíróit és az ügy iránt érdeklődőket az egyesület megalakítása végett van szerencsénk a helybeli »Igazságügyi palota« polgári tanácstermében (I. emelet) folyó hó 21-én délután öt órakor tartandó értekezletre tisztelettel meghívni. Nagyváradon, 1898. december hó 19-én. Dr. *Tassy* Pál, s. k., *Velyácsky* Gyula, s. k., dr. *Berkovits* Ferencz, s. k.

Igazságszolgáltatás.

Három büntető tanács a törvényszéken. Még csak alig pár hete annak, hogy a kir. törvényszék az új palotába beköltözött. Ennek különösen a büntető osztály érzi az előnyeit, amennyiben előbbi szűk otthonában csak egy

tanács működhetett s így az ügyek igen felszaporodtak, most már három tanács is működhet. Tegnap volt az első eset, mikor három helyen is mondtak ítéletet büntető ügyben. Az esküdtszéki teremben a *Feldmann* ügyet tárgyalta a *Millye*-tanács, a büntügyi teremben Nagy József elnökölt, az egy harmadik helyen pedig *Tassy* Pál dr. tanácsa tanácsolt.

Müller Salamon to'vaja. Oltegán János hosszú időn keresztül szolgált Müller Salamonnál s ezen hosszú időn keresztül magát becsületesen is viselte — sokáig. Egy este azonban eladta a lelkét az ördögnek, letért a becsület utról, lement a pinczébe s ott erősen megdézsmálta a cognac állományt. Ezen dolognak azonban a következtése az lett, hogy Oltyán alaposan berugott, amiről azután mindjárt megtudták, hogy mi történt. Tegnap ítékezett felette a törvényszék s tekintve előéletét két havi fogházra ítélte.

Negyedszer elítélve lopásért. *Belle* Lőrincz tegnap negyed ízben állott a törvényszék előtt *lopással vádolva*.

Tegnap egyszerre négy lopással volt vádolva, melyek közül hármát be is bizonyítottak ellene. Vádlott mindent beismert s a törvényszék — tekintve beösmérését — a legenyhébb büntetéssel, *másfél* évi börtönnel, sújtotta, a mibe a vizsgálati fogság idejét beszámította. Az ítélet nyomban jogerős lett.

Párbaj végtárgyalás A múlt évben az egyik kávéházban egy éjszaka kínos affér volt két társaság között, amelyek közül az egyikben nők is voltak. Az afférnak lovagias folytatása volt.

Ezt a párbaj ügyet tegnap tárgyalta a helybeli törvényszék *Tassy* Pál dr. elnökölte alatt.

A tárgyaláson hárman voltak a vádlottak: ifj. *Örley* Kálmán joghallgató két rendbeli s *Weisz* Gyula és *Rendes* Izidor egy-egy párbaj vétségért. A bizonyítási eljárás befejezése után *Korn* kir. alügyész a vádlottak megbüntetését kérte, míg dr. *Dézs* Ciza felmentő ítéletet kért.

A törvényszék mind a három vádlottat bűnösnek mondta ki s ifj. *Örley* Kálmánt tíz évi, *Weisz* Gyulát és *Rendes* Izidort pedig egy-egy napi államfogházra ítélte.

A nagyváradi kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

2577. Dorko István — Somogyi Eszter — hatóságilag helyben.

2578. Szabó Juliánna — Debreczeni Mihály — hatóságilag helyben.

2580. Daróczy Juliánna — Bugáth Gábor — megsemmisítve.

2581. Tóth Juliánna — Tóth Sándor — megsemmisítve.

2583. Farkas Mihály — G. Csongrádi Márta — megsemmisítve.

2661. Dózsa Mária — Szabó Imre — hatóságilag helyben.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

1245. A nagybajomi urbéristák részére ital-mérési ügy — hatóságilag helyben.

1804. Roxin József — Bagó János — részben megv.

1808. B. Kiss József — B. Kiss Antal — megváltoztatva.

1828. Balog Gábor s. t. Bereczki Dániel s. t. részben megv.

IRODALOM.

— **A nagy Kepes Világtörténet** harmadik füzetét küldte szét a kiadó cég: a *Franklin*-társulat és a *Révai* irodalmi intézet. A harmadik füzet az első kötet ötödik és hatodik ívét adja a keleti népek, szabatosabban szólva: Egyiptom történetéből a memphiai és a thebaei korszakot. A szöveget, a szöveg közé nyomott képeken kívül, három pompás műmelléklet magyarázza. A füzetes kiadásból hetenként egy-egy füzet jelenik meg és kapható minden könyvtárnál *herminez* krajczerért.

— **Államhivatalnokok rangfokozata.** Ily tartalmu füzetkét adott ki a napokban a bécsi G. Freytag u. Berndt-féle cég, melyet 15 krt minden könyvkereskedés vagy 17 kr. bélyegért maga a kiadóhivatal (Bécs VII/1) megküld azoknak, kiket az államhivatalnokok állása érdekel. A miniszter-elnöktől kezdve a legkisebb hivatalnokig rangosztályra, fizetésre nézve, sőt hivatali színekre nézve amiben különböznek egymástól, azt mind feltalálhatja benne a hivatalnok, kereskedő s bárki más, a ki kíváncsi arra, hogy mikép mehetnek fölfelé az államhivatalok ranglétráján a legkisebbtől a legmagasabb fokig. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Statisztikai térkép.** A vonat indulásokat térkép alakjában adta ki ez évben egy jó nevű bécsi cég a császár jubileum alkalmából. Azt az eszmét helyesléssel fogadta a nagyközönség, s bizonyára kifizette magát a vállalat, mert most ismét ily alakban került napfényre a vasuti személy díjszabás statisztikája. Bécs és Prága központokból elágazólag zöldes körvonalokkal meghatározza e mappa, mennyire mehet az utas 1—2—3 koronával.

De más tekintetben is figyelmet érdemel e térkép. Feltünteti a monarchia összes vasuti állomásait és megálló helyeit, távolságait egymástól és a kiinduló központtól. Budapest és Bécs vasuti, a többi vonaloknak egyuttal táv-irati forgalmát is vázolja a Hickmann-féle zsebatlaszok mintájára.

A főterkép körül részletes rajzok vannak a két főváros és Prága, valamint a Balkán félsziget közlekedéséről.

A térkép 1 forintért a kiadóknál (G. Freytag u. Berndt Bécs VII/1.) valamint bármely könyvkereskedésben megszerezhetik olvasóink.

Két új magyar dal-album jelent meg ép most *Klöner* Ede zeneműkiadóhivatalában Budapesten — kiegészítésül minden dalgyűjteményeknek — mivel ezekben között dalok, melyek az idény legújabb, legkeresettebb divatos nótái, eddig semmi más gyűjteményben nem jelentek meg s énekekre és zongorára a legszebb cigányos modorban úgy vannak letevé, hogy zongorán magában is játszhatók, mert a dallam a zongora részben is teljesen benne van. Címük *50 hallgató nóta*, a legnevesebb dalszerzők dalai legjavából összegyűjté *Csengery* Gy., mely a többek közt tartalmazza: A Tiszának jaj de mély. — Elragadta galambomat. — Ha meghalok. — Harangoznak a faluban. — Huzd cigány. — Kiszáradt a rezgő nyárfa. — Még azt mondja a bíróné. — Nem vagyok én boldogságra nevelve. — Patyolat a kurucz. — Régi nóta, híres nóta. — Viz-viz-viz. — Zug a szélvész stb. stb. Ára a 60 oldalos kötetnek netto egy forint. — *50 büfelejő nóta*, a legjobb dalszerző dalai s divatos új nóták legjavából összegyűjté *Csengery* Gy., többek közt tartalmazza: Asszony-asszony, az akarok lenni. — Édes anyám a kendőm. — Estét harangoznak a toronyba. Ha felmegyek a budai hegyekbe. — Házunk előtt mennek el a huszárok. — Három bokor saláta, kis angyalom. — Magas a kaszárnya. — Már én többet a fűtecsán. — Nyitva van a babám rácsos kapuja. — Októbernek elsején. — Süt a mama. — Szélről van a házam. — Tíz krajczáros pirostitó. — Vékony deszka-kerítés. Vigan vannak. — Vigan vannak len a faluban. — Ára 60 oldalos kötetnek netto 1 frt Posta-küldéssel egy-egy kötet 1 frt 10 kr. — A két kötet 2 frt 15 kr. bérmentve, ha az összeg előre beküldetik. Ugyanígy jelenik meg a *Zenélő Magyarország* az egyetlen zenemű folyóirat, mely legszebb letétben hozza a legújabb népdalokat, dal és műdalokat a világirodalom összes legjobb táncz, salonze s couplé ujdonságait, előfizetési ára negyedévre, 6 füzetre 60 oldal zenemű tartalomra 1 frt. Jegyzékek és mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld a fenti zeneműkiadóhivatal.

TAVIRATOK.

A személy körüli miniszterium.

Budapest, decz. 20. (Saját tud. táv.) *Bánffy* Dezső báró miniszterelnököt a felség felmentette a személy körüli minisz-

terium viselésétől és ez alkalommal elismerését fejezte ki. E miniszterium vezetésével *Széchenyi* Kálmán grófot bizta meg.

Eszterházy Miklós Móríc gr. levele.

Budapest, decz. 20. (Saj. tud. táv.) *Eszterházy* Miklós Móríc gróf nyílt levelet intézett a néppárt elnökéhez *Molnár* János apáthoz, melyben fájdalmasan panaszkodik a néppárt irányváltásáról. Helyteleníti e levelében *Eszterházy* gróf, hogy a néppárt a kiegyezés megoldása előtt *forradalmi* harcot kezdett, pedig a kiegyezés szerencsés, nyugodt elintézése nélkül a független Magyarország hanyatlásnak fog indulni. Megdöbbenve látja, hogy az egyházpolitika diadalra vivői kerekednek felül s ezek uralják jelenleg a politikai küzdőteret. A radikalizmus győzelmet arat minden vonalon. Ha minden tekintély rombadól is, az ezeréves koronának érintetlenül kell maradnia. Ezt az elvet vallja, habár elvével árván magába marad is.

A hivatalban.

Budapest, decz. 20. (Saját tud. táv.) *Kerekes* Gyula budapesti születésű rendőrségi tisztviselő ma éjjel hivatalában felakasztotta magát. Az illető tisztviselő az utolsó éjjelen inspekcióra volt berendelve s reggelre halva lelték, a fogason felakasztva magát. Özvegye és kis leánya gyászolja.

Splényi elítélve.

Budapest, decz. 20. (Saj. tud. táv.) Az *Engel* pécsi borkereskedő cég által elkövetett borhamisítások idején a hamisítások kiderítésével *Splényi* br. budapesti rendőrtanácsos lett megbízva, ő azonban az egész ügyben a vizsgálatot beszüntette. Ekkor a főkapitány a belügyminiszter határozott rendeletére a rendőrtanácsos ellen elrendelte a fegyelmi vizsgálatot. A főkapitány most döntött ez ügyben és *Splényi* rendőrtanácsost 200 frtra ítélte.

Halálos féltékenység.

Budapest, decz. 20. (Saj. tud. táv.) A halálos féltékenység vitt a halálba egy embert. Nem tudott bizni a női hűségbe...

Hegedüs Sándor, városi tisztviselő *Tamási* József vasuti ruhatárosnál lakott. Tamásit a féltékenység gyanakvóvá tette, de egyideig nem szólt neki semmit. Ma délelőtt végre megtörte a hallgatást. Kitérése borzalmas volt. Az asszonytól szeretője fölül kérdezősködött s mikor ez semmit sem akart erről tudni, revolvert rántott elő s azzal feleségére lőtt. Az asszony csak könnyen sérült meg, de ő maga azt gondolta, hogy a revolver lövés megölte az asszonyt s azért a 3-ik emeletről levetette magát s szörnyet halt.

A franciaországi események.

Páris, decz. 20. A franciaországi antisemita liga Párisban falragaszokon hirdetményt tesz közzé, amelyben figyelmezteti a lakosságot, hogy a kormány a kamarában kijelentette, hogy a hadügyminiszteriumban a *Dreyfus*-ügyre vonatkozó titkos iratesomó van, amelyet az állam biztonságának kockáztatása nélkül

nem hozhat nyilvánosságra. Ebből a nyilatkozatból azt következteti a liga, hogy Dreyfus csakugyan árulást követett el és igazságosan ítélték el, felszólítja tehát a kormányt, hogy az elítélt áruló pörének revízióját szüntesse meg és szigorúan járjon el azok ellen, akik a hadsereget sértik. Ha a kormány ezt nem tenné meg — mondja a felhívás — a nép ismét gyakorolni fogja változatlan jogait, amennyiben kimondja, hogy a haza veszedelmében forog és sikra száll a haza ellenségei ellen. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, decz. 20. A »Petit Journal« elmondja, hogy Dupuy miniszterelnök magához idézte Lebrun-Renault-t, aki nyilvánosságra hozta Dreyfusnak előtte tett vallomását és élénken szemére vetette, hogy olyas valmit mondott el, amiről szolgálatban szerzett tudomást, majd meghagyta neki, hogy ezentul csakis fölebbvalóinak tegyen leleplezéseket. Hasonló jelenet színhelye volt az Elysée. Az idézett lap megjegyzi, hogy a kormány aggodalma különben indokolt, mert Dreyfus vallomásának nyilvánosságra hozatala újabb lépésre adott okot egy idegen hatalmasság képviselőjének, akit ez a vallomás belevont az ügybe, jól lehet kötelezte volt magát, hogy ezt a lépést nem fogja megtenni. (Magy. Táv. Ir.)

Fasoda kiürítése.

Kairo, decz. 20. M a r c h a n d ma délelőtt 11 orakor katonáival egyetemben kivonult Fasodából. Mihelyt a francia zászlót bevonták, a váron kitűzték a brit és egyiptomi lobogót és a várat azonnal egyiptomi katonaság szállta meg. M a r c h a n d a Szobat-folyó felé indult. (Magy. Táv. Ir.)

Egy hercegné halála.

Bécs, decz. 20. (Saját tud. távirata.) A u e r s p e r g Vilma hercegné tegnap este 73 éves korában meghalt.

Spanyol dolgok.

Alicante, decz. 20. Blanco tábornagy, aki ma délelőtt ide érkezett, holnap reggel Madridba érkezik. (Magyar Táv. Ir.)

Madrid, decz. 20. Montero Rios átadta Almodovar herceg külügyminiszternek a spanyol-amerikai béketárgyalására vonatkozó iratokat. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, decz. 20. A Havas-ügynökségnek azt jeentik Madridból, hogy Madrid főkormányzója a hatáskörébe tartozó összes karlista klubokat bezáratni és az összes karlista újságokat betiltani szándékozik. (Magy. Táv. Ir.)

Zavargások Szófiában.

Szófia, decz. 19. A bolgár távirati ügynökség jelenti: Tegnap délután Radoszlavov hívei itt népgyűlést rendeztek, a melyben körülbelül 200 ember vett részt, a kik a pártvezetőség körül csoportosultak. A pártvezetőség tagjai voltak: Radoszlavov, Vacsev ügyvéd, Tuscsev, Titorov és Theodorov képviselő. Minthogy szép idő és hivatalos ünnep volt, sok kíváncsi is csatlakozott hozzájuk. Három szónok az ellen agitált, hogy a kormány megvegye a keleti vasutnak bolgár területen lévő vonalát. Egy részeg diák nagy derűtséget keltett beszédével. A gyűlés végül elhatározta, hogy a Radoszlavov-

párt nevében megkéri a fejedelmet, hogy a mostani kormányt távolítsa el, mert a keleti vasut tervezett megvétele veszedelmet hoz az országra. Eddig szép rendben folyt az ülés. Egyszerre állítólag Radoszlavov előzetes rábeszélésére, azt kezdték kiabálni, hogy a fejedelmi palota elé kell menni és átadni a fejedelemnek a most hozott határozatot. Jóllehet Radoszlavov látszólag ellenzte ezt a kívánságot, mégis 200 pártféléltől kísérve megindult a fejedelmi palota felé. A rendőrség utjába állt a menetnek és szétoszlásra szólította fel, kivéve a vezetőséget, a melynek megengedték, hogy a palotába menjen. A felszólításra a Radoszlavovisták fügyüléssel válaszoltak. Radoszlavov és társai elsiettek, midőn néhány ember nagy köveket kezdett dobálni. Két csendőr olyan súlyosan sérült meg, hogy a kórházba kellett őket vinni. A rendőrség kénytelen volt csendőrségét és lovasságot segítségül hívni. Ezek a csapatok azután a fejedelmi palota előtt hirtelen összegyűlt tömeget, letartóztatással fenyegetőzve, szétoszlatták. A letartóztatottak száma, betudva azokat is, a kiket a csendőrök megsebesítésével gyanúsítanak, körülbelül 12. Általában elítélik a rendőrség magatartását, mert nem élt jogával, nem távolította el idejekorán a botrány okozót és eleinte általában nagyon lomhának mutatkozott. Még a belügyminiszter is kénytelen volt a térről távozni. Csak később állították helyre a nyugalmat.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKÉ.

Írta: Buchanan Róbert.

Angoiból fordította: Dr. N. Gy. 21.

— Hogy az ördög vigyen el! — mormogá Antal, becsukva az ajtót, — hiszen mindig olyanokra vár az, mint te,

Káleb hiába ütötte kézzel-lábbal az ajtót, melyet Antal nyugodtan reteszelt be. Folytatván az ostromot néhány pillanatig, elment, hallható fenyegetéseket morogva a jövődő bosszuról.

Antal visszatért a konyhába s mosolyogva foglalta el székét, mintha semmi se történt volna.

— Félek, hogy ebből még baj lesz, — mondá a szatócs, szemrehányólag. — Kegyelmed, Antal, nagyon erőszakos.

De Antal csak nevetett s Amos is hamar elfeledkezett üldözőjéről poharazás közben. Mind nagyon fölvidámulnak. Mártha unszolására Seth kapitány egy hajós énekre gyujtott rá. Majd poharat üritett Mártha és a kapitány egészségére, azután Antaléra, néhány humoros szóval, jó szerencsét kívánva Mary Jane-nek s szálltmányának.

Mind a legvidámabb hangulathban voltak, midőn Mabel, a ki még mindig előbbeni helyén volt, a tűz mellett, az órára pillantott.

— Nézd csak, Antal apó! Rövid fél óra múlva itt lesz karácsony napja!

Hozzá tette, mintegy önmagához beszélve: — Minden hetedik év karácsony estéjén a szárazföldre jön ő.

Meglepetve néztek rá, mert még nem vették észre, mily irányt vettek a leány gondolatai.

— Ő? Miről beszélsz, kis lány? — kérdé Amos, szürcsölgetve grog-ját.

A leány mosolyogva felelé: — Róla, Amos apó! A »Repülő hollandi« kapitányáról.

A férfiak megdöbbenve néztek egymásra. Antal kedvetlenül rázta fejét.

— Ne beszélj róla! — kiáltá aztán. — Bizony szerencsétlen dolog csak emlegetni is!

— Hallgass! — mormogá Seth kapitány.

— De én ugy sajnálom őt, — makacs-kodék a leány. — Talán csak mese az egész, de oly valódinak tűnik föl. A mult éjjel róla álmodtam, olyan szép volt az arca, mint egy angyalé — de olyan szomorú!

— Hallgass, drágám! — kiáltá Antal. — Ne beszélj! Hogy még szép, a repülő hollandi? Csunyhább az ördögnél.

— Dehogy, dehogy, Antal apó!
— Nekem csak tudnom kell. Saját szemimmel láttam.

Mind a beszélőre tekintettek, a ki már meg bánni látszott, hogy beszélt.

— Láttad őt? — kiáltá élénken Mabel.
— Oh Antal apó, beszélj róla?

— Ugyan ugyan, ne gyötörj véle! Régen volt az már, egy kirándulás alkalmából, melyet egészségem kedvéért tettem Dél-Amerikába. Szélszélű lepett meg bennünket Gape Horn körül, aztán egyszerre a köd eltűnt s bár a legkisebb szellő se járt, egy hajót pillantottunk meg dagadó vitorlákkal jönni felénk. Késő volt már kitérni utjából s mielőtt föleszméltünk volna, orrával átvágott bennünket. Nos, aranyom, épen, mikor azt gondoltuk, hogy no most már végünk van, keresztülhaladt rajtunk nesztelenül s tovább ment; elyonultába fölpillantottam s láttam az öreg urat, már mint a kapitányt, lenézni rám a földéltől.

Amos hitetlenül nevetett, de Seth kapitány még csak nem is mosolygott.

— Kihez hasonlított? — kiáltá Mabel. — Oh mondd csak, kihez hasonlított?

Antal vakarta a fejét.

— Hatalmas volt, mint egy bika, két szarval, lángoló szemekkel, a szemei ijesztettek meg legjobban. Nos, két napra rán hajónk elsüllyedt s ha azt gondoljátok is, hogy elmerültem, csalódtok, mert egy üres hordóra kapaszkodva szerencsésen partra usztam.

Mabel, kezeivel átfogva térdeit, ismét a tűzbe bámult, megnedvesült szemekkel.

— Isten irgalmazzon neki! — mondá. — És mindenkinek, a ki hajóján van!

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. decz. hó 20-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 9.80. Uj 9.50. Kétsz. buza 8.30—7.80. Rozs 8.10—7.80. Arpa 5.60—5.40. Zab 5.50—5.20. Tengeri: 4.40—4.10. Borsó 16.—. Lencse 18.—. Bab 6.80. Köleskása 12.—. Burgonya 2.10. 100 kiló lángliszt 17.—, zsemlyelisz 16.—, fehérkenyér liszt 15.—, barnakenyér liszt 13.50, széna fuvarral 2.10, szalma 0.70 Szalona 64.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.45. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 44.—. Lámpaolaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kősó 10.70 nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 24.—, méz 1.—, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 9.80. köles 5.60, repce —.—, dió 18.—, mogyoró 16.—, aszalt szilva 16.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 10, szalonna 64, sertéshus 56, juh-hus 32, vörös hagyma 7, fog-hagyma 26, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 14. Egy liter köolaj 20. 1 mm. búkköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1898. évi decz. 20-ról Tiszta buza körülbelül 900 hltr, kétszeres buza 150 hltr, rozs 250 hltr, árpa 250 hltr, zab 150 hltr, tengeri 190 hltr, burgonya 660, hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 360 drb, félhizott 430, sovány 170, süldő 230, malac: 300, hizott marha 13, jármás ökör 290, fejős tehén 190, borju 130, bivaly —, juh és kecske 30, ló 151.

Marha ártáblázat 1898. december 20-ról Egy pár első rendű jármás ökör 290—310, egy pár másodrendű jármás ökör 190—285, egy pár harmadrendű jármás ökör 115—180, 1 pár fejős tehén 86—200. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 63—85. 1 drb. vágó tehén 150 kgr. 43—65, 1 drb. vörös borju 11—17, 1 drb. fél éves borju 16—24, 1 drb. egy éves borju 22—33, két éves borju 31—58. 1 pár hizott sertés 43—76, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 34—52, 1 pár két éves sertés 54—72, egy jó ígás ló 45—80, egy

pár ökörbőr 16—21, egy pár tehénbőr 12—16
1 pár borjubőr 5—8, 1 pár lóbbőr 6—10.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, december 20.

Az irányzat szilárd

Buza márcziusra	9.53
Uj tengeri	4.84
Rozs észre	8.28
Zab észre	5.92
Tengeri augusztusra	
Buza októberre	

Értéktőzsde.

B u d a p e s t, december 20.

Az irányzat gyenge

Osztrák hitel	358.50
Magyar hitel	389.15
Allamvasut	369.10
Rimamurányi	283.50
Magyar jelzálog	228.30
Salgótarjáni	604.—
Wagon-kölcsön	282.25
Villamos vasut	279.50
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	366.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

B é c s, december 20.

Az irányzat nyugodt

Osztr. hitel	359.—
Magyar hitel	388.—
Allamvasut	364.72
Birodalmi márka	58.97

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsde 1898. december 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.—
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	119.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.50
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	158.—
Tiszabábályozó és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.—
Oszt. járadék papírban	100.85
oszt. járadék ezüstben	100.85
Oszt. korona járadék	120.—
Oszt. járadék aranyban	101.25
1860% Oszt. államsorsjegyek	140.—

Oszt. magyar bankrészvény	915.—
Magyar hitelbankrészvény	391.25
Oszt. hitelintézeti részvény	360.—
Oszt. magyar államvasuti részvény	369.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	954.—
Német birodalmi márka	58.95
London vista	120.50
Párisi vista	4762.50
20 márkás arany	1180

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Legalkalmasabb

karácsonyi és új évi

ajándék,

a magy. kir. szab. oszt. sorsjáték.

Kapható:

KISS DAVID,
egyedüli főelárusító.

Erődi H. cukrászata

Nagyvárad, Fő-utca

elvállal és pontosan teljesít egy helybeli, mint vidéki mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket mérsékelt árák mellett.

Vidéki küldemények gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében, rendes időben és sértetlen állapotban érkeznek.

Ugyanott karácsonyfa díszítési cikkeket, habcukorkákat, díszes bonboniereket, friss sütemény, teakenyér és piskóta kapható.

RITTER RICHÁRD

czukrászdája

Nagyvárad, Bémer-tér.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy üzletemben

karácsonyi kiállítást

rendeztem, ahol a következő cikkeket, ugyanint **karácsonyfa díszek**, valamint **habcukorkák**, továbbá **Bonbonierek**, a legfinomabb cukorkák **legolcsóbb** árban kaphatók.

Karácsonyi ünnepekre ajánlok a n. é. közönségnek **tejes, diós és mákos kalácsot**; naponta frissen készült **Pozsonyi diós kifli**, saját készítette **Kugler-féle sütemények**, tea, rum, cognac, liquőreket, a legnagyobb választékban.

Tea sütemények, Spanyol borok nagy raktára.

Ajánlom különösen olcsó, teljes karácsonyfa díszemet 1 frt 50 krtól feljebb, mely egy fára elegendő.

Azon t. vevőimnek, kik a díszeket nálam vásárolják, teljesen ingyen díszítem fel a karácsonyfát.

Vidéki megrendelések pontosan, gyorsan és jó csomagolás mellett teljesíttetnek.

Maradtam a n. é. közönségnek alázatos szolgálója:

Ritter Richárd,

czukrász.

Sürgönczím: Ritter czukrászda, Nagyvárad.

Telefon összeköttetés!

Huzás visszavonhatlanul

1899. január 4-én.

Sorsjegyeket ajánl:

a Budapesti Ujságírók Egyesületének sorsjáték-kezelősege
IV., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Polgári takarékpénztár r. t.
Nagyvárad.

DIÓSSY ÖDÖN,
főelárusító,
NAGYVÁRAD.

„TISZÁNTUL” kiadóhivatala.

Legolcsóbb és legpezészerűbb

karácsonyi ajándék
egy

Ujságírók-Sorsjegye

melylyel

1 korona

áért

100.000 korona

és öt 20.000 stb. koronás nyereményt lehet nyerni.

Az összes nyereményeket a kezelőség 20% levonással kívánatra készpénzben visszaváltja. Mindezen sorsjegy utánfizetés nélkül mind a 6 h. zason játszik.

Huzás visszavonhatlanul

1899. január 4-én.

Sorsjegyeket ajánl:

a Budapesti Ujságírók Egyesületének sorsjáték-kezelősege
IV., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Polgári takarékpénztár r. t.
Nagyvárad.

DIÓSSY ÖDÖN,
főelárusító,
NAGYVÁRAD.

„TISZÁNTUL” kiadóhivatala.